

**Nerasvijetljeno ubistvo direktora i glavnog urednika dnevnog lista
*Dan Duška Jovanovića – pitanja bez odgovora***

Autorke izvještaja: Mirjana Radović i Tea Gorjanc-Prelević

UVOD

Društveni kontekst

Nerasvijetljeno ubistvo Duška Jovanovića, osnivača, direktora i glavnog urednika dnevnog lista *Dan*, već dvanaest godina opterećuje crnogorsku javnost. Ovaj slučaj se od 2004. godine naglašava u svim izvještajima o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori u kontekstu kršenja prava na život i slobode izražavanja.

Jovanović je bio na čelu medija koji je od osnivanja 1999. godine zadržao izrazito kritičan stav prema vlasti u Crnoj Gori, do čije smjene u međuvremenu nije došlo. Prije atentata, *Dan* su, između ostalih, tužili crnogorski premijer, predsjednik, savjetnik predsjednika države za bezbjednost, šef Službe državne bezbjednosti (SDB), kao i biznismeni bliski Vladi i premijeru. Skoro sva ova lica su i danas u vrhu političke i ekonomske moći.

Neposredno prije atentata, Jovanoviću je više puta prijećeno, a fizički je napadnut 2000. godine. Nisu otkriveni počinioci ni napada ni prijetnji. Njegova supruga tvrdi da je Jovanoviću prijetio i tadašnji načelnik Službe državne bezbjednosti, danas potpredsjednik Vlade Crne Gore, koji je to demantovao. Jovanović je anonimno obavješten da su ga fizički napali pripadnici specijalne policijske jedinice SAJ. Jedina osoba koja je okrivljena i osuđena zbog učešća u ubistvu bila je, po sopstvenim tvrdnjama, saradnik crnogorske policije. Ovakav kontekst ubistva Jovanovića koji je imao tipične osobine tzv. državnog neprijatelja, pored propusta u istrazi koji do danas nisu uvjerljivo objašnjeni ni istraženi, upućuje na zaključak da nije bilo političke volje da se ovo ubistvo do kraja rasvijetli.

Ovim izvještajem o istrazi i procesuiranju ubistva Duška Jovanovića NVO Akcija za ljudska prava želi da iz ugla građana zainteresovanih za poštovanje ljudskih prava i vladavinu prava - predstavi dosadašnju istragu ubistva i nedoumice na koje državno tužilaštvo i policija do danas nisu dali odgovore. U dodatku je i naše viđenje suđenja jedinom do sada procesuiranom saizvršiocu ubistva. Izvještaj ne otkriva nove činjenice. U njemu se na osnovu činjenica koje su već poznate postavljaju pitanja koja zahtijevaju odgovore u duhu ljudskih prava i obaveza države koje odatle proizilaze.

U slučaju ubistva, minimalni evropski standard ljudskog prava na život obavezuje državu da obezbijedi djelotvornu zvaničnu istragu, što znači:

- 1) da je sprovode državni službenici koji su nezavisni od osoba umiješanih u ubistvo;
- 2) da se brzo reaguje;¹
- 3) da se preduzmu sve razumne mjere za obezbijedenje dokaza;²
- 4) da postoji odgovarajuća transparentnost, javnost istrage ili bar njenih rezultata, da bi se obezbijedila odgovornost i održalo povjerenje javnosti u vladavinu prava.

¹ Brz odgovor vlasti u istrazi upotrebe smrtonosne sile smatra se ključnim da bi se obezbijedilo povjerenje javnosti u sposobnost vlasti da održi vladavinu prava i sprječi stvaranje utiska o dosluhu s počiniocima ili toleranciji nezakonitih djela (*Gongadze v. Ukraine*, 2005, stav 177; *Dudnyk v. Ukraine*, 2009, st. 33).

² Svaki propust u istrazi koji podriiva šanse da se utvrdi ko je sve odgovoran za ubistvo – i neposredni izvršilac i oni koji su naredili ili organizovali zločin - dovodi do rizika kršenja minimalnog standarda (*Gongadze v. Ukraine*, 2005, stav 176).

Međutim, u ovom predmetu nije se postupalo sa stepenom hitnosti i ozbiljnosti kako je slučaj atentata na novinara i međunarodni standard zahtijevao. Primjera radi, čekalo se četiri godine da se pošalje na vještačenje DNK osoba koje su u prvim danima istrage označene kao mogući izvršioci. Osoba koja je prijavila tužilaštvu da raspolaže sa saznanjima vezanim za ovaj predmet nije saslušana već više od godinu dana. Ispostavilo se da postoji policijska službena zabilješka značajna za usmjeravanje istrage, do koje je došao *Dan*, a koje nema u zvaničnim spisima predmeta.

Imajući u vidu te i druge okolnosti o kojima se govori u izvještaju, dvanaestogodišnjicu nerasvijetljenog ubistva Duška Jovanovića dočekujemo s nepovjerenjem u ozbiljno i iskreno zalaganje nadležnih da se ovaj slučaj riješi, i s utiskom o povezanosti vlasti i izvršilaca i nalogodavaca ubistva. U nastavku izvještaja slijede detaljnije informacije na osnovu kojih se došlo do takvog utiska.

Rezultat dosadašnje istrage

Direktor i glavni urednik dnevnog lista *Dan*, Duško Jovanović, ubijen je nešto prije ponoći 27. maja 2004. ispred redakcije tog lista u Podgorici. Na njega je pucano neposredno pošto je ušao u svoj automobil, iz automobila zatamnenih stakala. Od zadobijenih povreda preminuo je u bolnici nekoliko sati kasnije. Iste prilike je pucano i na njegovog tjelohranitelja koji se nalazio u blizini.

Samo jedno lice, Damir Mandić, okrivljen je i pravosnažno osuđen zbog učešća u ubistvu i to posle maratonskog jedanaestogodišnjeg procesa u kome je suđenje tri puta ponavljano. Sud je utvrdio da se on nalazio u vozilu iz koga je izvršen atentat, ali da nije pucao. Izvršilac ubistva, ostali saizvršioc i nalogodavac nijesu otkriveni, motiv ubistva je ostao nepoznat. Ostalo je nejasno zašto je Mandić optužen i osuđen za Teško ubistvo više lica u pokušaju iz čl. 144 tač. 8 KZ.

Uprkos nedovoljnim rezultatima istrage i primjedbama na propuste, vođenje istrage nikada nije temeljno preispitano. Nije uvjerljivo ispitano da li je država učinila sve što je bilo potrebno da Duška Jovanovića zaštiti imajući u vidu prijetnje koje je dobijao i koje je prijavio. Nije poznato da je procesuirana njegova krivična prijava protiv Ljubiše Buhe Čumeta³, niti da je razmatrano da mu se obezbijedi policijska zaštita, uprkos prijetnjama koje je prijavljivao.

U avgustu 2013. godine tadašnji v.d. Vrhovnog državnog tužioca, Veselin Vučković, zahtijevao je od Višeg državnog tužilaštva da analiziraju pretkrivične spise predmeta ubistva pošto je *Dan* u međuvremenu objavio da je prilikom saslušanja Damira Mandića 2. juna 2004. sačinjena službena policijska zabilješka s navodnim priznanjem i opisom ubistva, koja nije potpisana i evidentirana i koja se ne nalazi u spisima predmeta. Do danas, skoro tri godine kasnije, Više državno tužilaštvo nije okončalo rad u predmetu koji je formiran povodom navedenog zahtjeva. Sve što je od tada preduzeto nije dovelo do napretka u istrazi, niti je sadržalo sveobuhvatnu analizu dotadašnjeg postupanja.

Više državno tužilaštvo je saopštilo da „sveobuhvatna analiza nije sačinjena jer rad u predmetima koji se istražuju u Višem tužilaštvu nije okončan.“⁴ Suprotno takvom stavu, **HRA smatra da je potrebno hitno i sveobuhvatno preispitivanje istrage koja tapka u mjestu već 12 godina**, jer ni Komisija za praćenje istraga napada na novinare nije uspjela da izradi takvu analizu.⁵

³ Vođa tzv. surčinskog kriminalnog klana u Beogradu, više puta osuđivan, kasnije svjedok saradnik u procesu koji se vodio protiv članova tzv. zemunskog klana kao i u procesu za ubistvo srpskog premijera Zorana Đinđića koji je ubijen 2003.

⁴ Informacija Višeg tužilaštva Tu br. 443/16 od 25.5.2016.

⁵ Detaljnije o Komisiji vidjeti izvještaj “Iz ugla građana – izvještaj o radu Komisije za praćenje istraga napada na novinare”, Akcija za ljudska prava, 2016: <http://www.hracion.org/wp-content/uploads/RAD-KOMISIJE-ZA-PRAC%CC%81ENJE-ISTRAGA-NAPADA-NA-NOVINARE-Final-1.pdf>.

Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici je tek u aprilu 2016. godine pokrenulo izviđaj po krivičnoj prijavi koju su povodom propusta u istrazi podnijeli supruga i sin ubijenog Jovanovića više od godinu dana ranije, u februaru 2015. Međutim, krivična prijava sama po sebi nije ukazala na činjenice koje su tužilaštvu bile nepoznate. Ona je bila samo pokušaj da se nadležni natjeraju da se o tim činjenicama izjasne.

Napad i prijetnje prije ubistva

Nije uvjerljivo ispitano da li je država učinila sve što je bilo potrebno da Duška Jovanovića zaštiti u svjetlu prijetnji koje je dobijao i koje je prijavljivao. Nije poznato da je ikada procesuirana Jovanovićeve krivična prijava protiv Ljubiše Buhe - Čumeta⁶, niti da je Jovanoviću obezbijedena policijska zaštita, uprkos prijetnjama koje je dobijao i prijavljivao. On je sam sebi obezbijedio tjelohranitelja, na koga je takođe pucano prilikom atentata.

Četiri godine prije ubistva, 2000. godine, Duško Jovanović je fizički napadnut u ulazu zgrade u kojoj je živio u Podgorici. Počinioci tog napada nijesu otkriveni, a Jovanović je dobio anonimno pismo kojim je obaviješten da su u prebijanju učestvovali pripadnici Specijalne antiterorističke jedinice (SAJ) MUP-a Crne Gore.⁷ Ministar unutrašnjih poslova RCG od 2001-2003. godine, Andrija Jovičević, obavijestio je Jovanovića da je istraga pokazala da to nije tačno.⁸ Međutim, 2013. godine, jedan od pripadnika SAJ-a koji su pomenuti u anonimnom pismu, Brajuško Brajušković, obavijestio je u septembru 2013. državno tužilaštvo da je pokojnog Jovanovića 2000. prebio njegov bivši kolega iz SAJ-a, Slavko Đurović, zajedno sa još dvojicom pripadnika te jedinice, po nalogu bivšeg direktora policije, Veselina Veljovića.⁹ Đurović i Veljović su to negirali. Tužilaštvo tim povodom nije pokrenulo krivični postupak protiv bilo koga, našavši da za to nije bilo dovoljno dokaza.

Jovanović je kontinuirano bio izložen prijetnjama.¹⁰ U martu 2002. godine on je podnio krivičnu prijavu protiv Ljubiše Buhe - Čumeta, vođe surčinskog kriminalnog klana u Srbiji, koji mu je prijetio da će podmetnuti bombu u *Dan* jer je nezadovoljan tekstovima o njemu.¹¹ U decembru iste godine Jovanović je dobio pismo s upozorenjem da se „u visokim krugovima MUP-a priprema njegova likvidacija”.¹² Pomenuti ministar unutrašnjih poslova RCG, Andrija Jovičević, svjedočio je da je Ljubišu Buhu naoružao MUP RCG i da mu je izdat oružani list, a da nije znao da li je imao i službenu

⁶ Vođa tzv. surčinskog kriminalnog klana u Beogradu, više puta osuđivan, kasnije svjedok saradnik u procesu koji se vodio protiv članova tzv. zemunskog klana kao i u procesu za ubistvo srpskog premijera Zorana Đinđića koji je ubijen 2003. godine. U Crnoj Gori su mu izdata dokumenta i oružani list.

⁷ Ministar unutrašnjih poslova u periodu 2001-2003, Andrija Jovičević, rekao je da mu je Jovanović poslao pismo u kome je naveo imena i prezimena ljudi iz sastava Specijalne antiterorističke jedinice MUP-a Crne Gore (SAJ) koji su učestvovali u njegovom prebijanju ("Odustali od istrage za prebijanje", *Dan*, 17.12.2003). Objavljeno je i da je Jovičević izjavio: "Sjećam se da su u tom pismu pominjana prezimena Brajušković, Lazović, Đurović ili Đuretić..." ("Duško je bio bezbjedan dok sam ja bio ministar policije", *Dan*, 28.01.2014). I brat Duška Jovanovića, Miodrag, objavio je da je Duško Jovanović dobio anonimno pismo, potpisano sa "specijalac", u kome je obaviješten da su u njegovom prebijanju učestvovali pripadnici SAJ-a ("Đurović, Lazović i Kalezić udarna trojka batinaškog voda", *Vijesti*, 29.8.2013). U ovom kontekstu treba imati u vidu i da je u Osnovnom sudu u Podgorici u toku suđenje dvojici pripadnika SAJ-a, koje je Osnovno državno tužilaštvo jedine optužilo za zvjersko prebijanje Milorada Martinovića posle protesta 24.10.2015. u Podgorici, iako se na javno objavljenom snimku vidi da je u tom događaju učestvovalo mnogo više uniformisanih osoba. Detaljnije: <http://www.hraction.org/?p=10419>.

⁸ Presuda Višeg suda, K. br. 127/14 od 22.10.2015, str. 35: "Tada je u razgovoru sa Duškom istom rekao da je istraga u vezi tog događaja već bila provedena i da su rezultati te istrage pokazali da to što Duško kaže nije tačno i da bi vjerovatno i ponovna istraga dala iste rezultate, pri čemu je rekao Dušku da je važnije da preduzme mjere i da se fokusira na sačuvanje njegovog života. Ne zna da li su ove mjere preduzimane nakon prestanka njegove funkcije ministra Unutrašnjih poslova."

⁹ "Brajušković: Đurović je pretukao Jovanovića, laž je da nisam rekao tužiocu", *Vijesti*, 28.9.2013; "Veljović naredio Đurović prebijao", *Dan*, 28.9.2013; "Tužilaštvo: Brajuškovićeva priča bez dokaza", *Vijesti*, 27.9.2013; "Policijci negiraju da su pretukli Duška Jovanovića", *Portal Cdm*, 29.8.2013

¹⁰ O tome su pred sudom svjedočili svi članovi njegove porodice ("Svjedoči porodica Duška Jovanovića", *Dan*, 15.12.2004, "Poginućeš od mog metka", *Novosti*, 15.12.2004).

¹¹ Svjedočenje Andrije Jovičevića, ministra unutrašnjih poslova 2001-2003, Presuda Višeg suda, K. br. 127/14 od 22.10.2015, str. 35; Vladana Pavičevića, zeta Duška Jovanovića, presuda Višeg suda, K. br. 127/14 od 22.10.2015, str. 15.

¹² "Jovanović je krajem 2002. optužio MUP da priprema njegovu likvidaciju", *PCNEN*, 28.5.2004; "Jovanović 2002. godine obavijestio MUP da mu se sprema likvidacija", *Dan*, 9.3.2005.

legitimaciju MUP-a RCG.¹³ Nije utvrđeno zašto je Buhu naoružavao MUP, niti se zna da je on ispitan u okviru istrage ubistva Jovanovića.

Protiv lista *Dan* pokrenuti su i brojni procesi zbog klevete zbog tekstova u vezi s aferom trgovine ženama (Moldavke S.Č.), prenošenja tekstova iz zagrebačkog nedjeljnika *Nacional*, u kojima je crnogorsko rukovodstvo optuženo za krijumčarenje duvana, itd.¹⁴ Jovanovićeva supruga je odmah posle ubistva svjedočila da mu je 2003. godine grubo zaprijetio i tadašnji šef Službe državne bezbjednosti, Duško Marković, sada potpredsjednik Vlade Crne Gore.¹⁵ Marković je to negirao.¹⁶

Svjedočeci povodom Jovanovićevog ubistva, bivši ministar Jovičević je kazao da je znao za prijetnje koje je Jovanović dobijao, da su o tome razgovarali, da je naredio načelniku CB Podgorica da riješi taj problem, da su operativne radnje preduzete i da su prijetnje onda prestale.¹⁷ Iako je načelnik CB Podgorica Ilija Asanović ispitan i nedavno u obnovljenoj istrazi ubistva¹⁸, nije poznato da je pitan ko je prijetio Jovanoviću i da li su te prijetnje povezane za ubistvom koje je uslijedilo.¹⁹

Međutim, Andrija Jovičević, koji je bio ministar policije do januara 2003. godine, svjedočio je o tome da je preduzeo mjere da se Jovanoviću sačuva život. Izjavio je da ne zna da li su te mjere nastavljene pošto je on prestao da obavlja funkciju ministra unutrašnjih poslova.²⁰ Na osnovu dostupnih informacija o saslušanju Dragana Đurovića, koji je bio ministar unutrašnjih poslova u vrijeme ubistva, ne može se zaključiti da li je policija Jovanovića obezbjeđivala, tj. pratila prije ili u vrijeme ubistva.²¹ Svojevremeno je Vesna Medenica, Vrhovna državna tužiteljka u vrijeme ubistva (2003-2007) saopštila da ju je Duško Marković, načelnik SDB (danas potpredsjednik Vlade), obavijestio da u Službi nije vođen dosije Duška Jovanovića, odnosno da on nije praćen.²² Ovo je važno pitanje, posebno imajući u vidu da su Slavka Čuruviju, direktora i glavnog urednika Dnevnog telegrafa, takođe izrazitog kritičara vlasti, pratili službenici državne bezbjednosti Republike Srbije i po svemu sudeći i ubili 1999. godine. Oni su optuženi i u toku je suđenje za to ubistvo u Srbiji.

¹³ Presuda Višeg suda, K. br. 127/14 od 22.10.2015, str. 35.

¹⁴ *Dan* su, između ostalih tužili i Milo Đukanović, tadašnji i sadašnji premijer Crne Gore, Vukašin Maraš (tadašnji) pomoćnik ministra odbrane SiCG, Duško Marković, tadašnji načelnik SDB-a, Vuk Bošković tadašnji savjetnik za bezbjednost predsjednika Crne Gore Filipa Vujanovića, kao i nekoliko biznismena bliskih premijeru („*Dan* za Vijesti“, *Vreme*, 3. jun 2014).

¹⁵ Radila je u redakciji *Dana* i misli da je bio 4-ti ili 5-ti mjesec 2003. godine, kada je njen pokojni suprug Duško Jovanović u njenom prisustvu imao telefonski poziv, nakon kojeg poziva joj je doslovice rekao da mu je šef Državne bezbjednosti MUP-a RCG Duško Marković u tom telefonskom razgovoru doslovice rekao: „Jovanoviću od mog metka ćeš stradati“, a osim ove rečenice, pokojni Jovanović Duško joj ništa nije govorio o sadržini tog razgovora sa Duškom Markovićem.“ Presuda Višeg suda, K. br. 127/14 od 22.10.2015, str. 12.

¹⁶ „Božović: saslušanje Markovića skandalozno“, PCNEN, 15.9.2004. „SDB i Duško Marković prijetili Jovanoviću“, *Dan*, 22.11.2013. „Nisu me pitali je li Duško ugrožen“, *Vijesti*, 26.01.2014.

¹⁷ Presuda Višeg suda, K. br. 127/14 od 22.10.2015, str. 35.

¹⁸ „Dana 20.3.2014. godine saslušan je u svojstvu svjedoka i Asanović Ilija, koji je u periodu od decembra 2000. do jula 2002. bio načelnik Centra bezbjednosti Podgorica, koji je saslušan na okolnosti preduzimanja mjera i radnji po nalogu tadašnjeg Ministra unutrašnjih poslova, Jovičević Andrije“, Informacija Višeg državnog tužilaštva, Tu. br. 253/15 od 27.4.2015. godine.

¹⁹ Pošto smo na osnovu dostupnih informacija kazali da nije poznato da je načelnik CB Podgorica Ilija Asanović pitan o prijetnjama koje su upućene Jovanoviću i onome što je preduzeo da bi one prestale, Više tužilaštvo je odgovorilo: „Međutim navedeni svjedok se na zapisniku ovog tužilaštva od 20.3.2014. godine detaljno izjasnio koje su službene radnje preduzete povodom prijetnji koje su upućivane Jovanoviću Dušku.“ (Informacija Višeg tužilaštva, Ktr. br. 110/14 od 25.5.2016.)

²⁰ Isto.

²¹ Svjedočenje Dragana Đurovića, Presuda Višeg suda, K. br. 127/14 od 22.10.2015, str. 35

²² Arhiva zlocina “Objaviti dosije urednika *Dana*“, *Dan* online, dostupno na: <http://www.dan.co.me/zlocin.php?nivo=3&rubrika=Zlocin&clanak=59075>

Istraga ubistva

Istraga do 2013. godine

Vuk Vulević je uhapšen u noći ubistva, s njim je obavljen informativni razgovor, kada je od njega uzet uzorak DNK-a, a onda je pušten zbog nepostojanja zakonskih mogućnosti za dalje zadržavanje. Iako su mediji izveštavali da mu je tom prilikom uzet test parafinske rukavice, da bi se ustanovilo da li je pucao iz oružja, šef podgoričke policije to nije pomenuo u svom svjedočenju.²³

Otac Vuka Vulevića je izjavio da je on bio kod kuće u Beranama desetak dana posle ubistva, a da je pobjegao kad su ga javno proglasili ubicom.²⁴ Tadašnji ministar unutrašnjih poslova Dragan Đurović i njegov pomoćnik za javnu bezbjednost Mićo Orlandić objavili su početkom septembra 2004. godine da policija traga za Vulevićem i Arminom-Mušom Osmanagićem zbog ubistva Jovanovića ali i drugih krivičnih djela.²⁵ Vulević je uhapšen u Beogradu 21.5.2005. godine, a samo nedjelju dana kasnije (28.5.2005) policija je saopštila da protiv njega neće biti podnijeta krivična prijava zbog umješanosti u ubistvo, usled nedostatka dokaza. **Javnost nikada nije obaviještena o tome koje su sve istražne radnje tada preduzete u odnosu na njega, na osnovu čega bi se moglo zaključiti da li je urađeno sve što je moralo biti urađeno u cilju rasvjetljavanja njegovog eventualnog učešća u zločinu.**

Javnosti nije poznato kako je policija došla do podataka da je u ubistvu učestvovao i Damir Mandić, koji je onda 2. juna 2004. i uhapšen u Beogradu, na aerodromu, odakle je trebalo da poleti za Pariz. Istražni sudija Višeg suda u Podgorici ga je saslušao 7.6.2004, nakon čega je tužilaštvo 9.6.2004. podnijelo zahtijev za sprovođenje istrage. Negirao je optužbu na saslušanju pred istražnim sudijom. Kasnije je optužen i pravosnažno osuđen da je kao saizvršilac izvršio k.d. Teško ubistvo u pokušaju (detaljinije u nastavku).

Ko su Damir Mandić i Vuk Vulević?

Mandić je široj javnosti poznat kao karatista koji je ostvario značajne sportske uspjehe. Bio je juniorski prvak Evrope, vicešampion Evrope i dvostruki prvak Balkana u karateu. Po sopstvenom priznanju, sarađivao je sa policijom tako što je dobijao naoružanje i raspodjeljivao ga "kome je trebalo" kasnih devedesetih godina. Spekuliše se da je bio saradnik Službe državne bezbjednosti. Prije optužbe da je kao saizvršilac učestvovao u ubistvu Jovanovića, Mandić je 1999. osuđen zbog k.d. Teška tjelesna povreda²⁶, ali mu je odlukom tadašnjeg predsjednika Crne Gore, Mila Đukanovića, kazna zatvora zamijenjena uslovnom osudom 2001. godine.²⁷ Tokom suđenja za ubistvo urednika Jovanovića, Mandić je pravosnažno osuđen i za k.d. Otmica na zatvorsku kaznu u trajanju od 2 godine.²⁸

O Vuleviću se prvi put javno govorilo 2002. kada je *Dan* objavio da se tokom protesta u Beranama, sa namjerom sprečavanja vjernika CPC da nalažu badnjake, isticao skandiranjem uvredljivih riječi i nacionalističkih poruka, da je bio naoružan sa dva pištolja i prijetio da će pucati, kao i da je prijetio načelniku CB. Objavljeno je i da se Vulević u ovom slučaju pominjao i kao „ubačeni element” Službe državne bezbjednosti.²⁹ Nakon što je, pred Osnovnim sudom u Beranama, optužen za napad na službeno lice i nedozvoljeno nošenje oružja, osuđen je na dvije godine zatvora. Presuda je tri puta ukidana, pa je 10 godina kasnije nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja u ovom predmetu - što je Vrhovni sud konstatovao, nakon čega je Vulević oslobođen.

Usled nedostatka dokaza Vulević je 2005. oslobođen od optužbe da je preko Montepius company, gdje je suvlasnik, krijumčario kokain iz Venecuele.³⁰ Kasnije je optužen zbog utaje poreza i doprinosa u Montepiusu, ali je i po toj optužnici

²³ Svjedočenje Milana Vujanovića, šefa podgoričke policije, Presuda Višeg suda, K. br. 127/14 od 22.10.2015, str. 33

²⁴ "Ko je ubio Duška Jovanovića", BETA, B92, 12.2.2005.

²⁵ "Ko je ubio Duška Jovanovića", BETA, B92, 12.2.2005.

²⁶ K. br. 114/99 od 25.10.1999.

²⁷ Odluka br. 01-2961/2.

²⁸ K. br. 152/04 od 27.12.2006.

²⁹ „Nebojša Medojević najavio pokretanje istrage o zastarijevanju predmeta poznatog Beranca“, *Dan*, 30.4.2012.

³⁰ K.br.123/05 od 30.05.2005.

2011. oslobođen. Sa istim obrazloženjem (usled nedostatka dokaza), Vulević je i 2012. oslobođen optužbe da je kao saizvršilac izvršio krivično djelo ubistva Faiza Kadrića i ranjavanje petorice mladića u u Cirihi. Trenutno, Vulević je na slobodi, tužio je državu Crnu Goru i traži odštetu za duševne bolove, uslijed neosnovanog lišavanja slobode i dvoipogodišnjeg boravka u pritvoru (povodom Kadrićevog ubistva) u iznosu od 120.000 eura.³¹

Punomoćnici porodice Jovanović su još 2004. godine tvrdili da je istraga vođena "katastrofalno", da uviđaj neposredno posle ubistva nije dobro sproveden, da je blokada grada neopravdano kasnila, da su prepravljani zapisi sa video kamere postavljene na zgradi preko puta mjesta ubistva.³² Oni su tvrdili i da nijesu bili odgovarajuće uključeni u istragu, da nijesu prisustvovali saslušanju svjedoka, da nijesu uvaženi njihovi predlozi – da se otvori dosije Duška Jovanovića u Službi državne bezbjednosti i provjeri da li je praćen u vrijeme ubistva; da se istraži porijeklo oružja iz koga je na njega pucano; da se istraži navodno priznanje okrivljenog Damira Mandića istražnom sudiji da je radio za MUP, koji ga je i naoružavao; da se istraži porijeklo sudskih spisa iz Hrvatske nađenih u kolima Damira Mandića, kao i sveska Mandićevih dužnika o dugovima navodne vrijednosti od 900.000 eura; da se saslušaju svi koji su tužili Jovanovića i *Dan*, itd.³³ **Nijesu dostupne informacije da je išta od ovoga ispitano.**

Kako se kasnije ispostavilo, nikada nije sačinjen fotorobot lica koje je kupilo, a kasnije i izvršilo zatamljenje stakala na vozilu "Golf 3" iz kojega je izvršeno ubistvo Duška Jovanovića, iako su dva svjedoka dala fizički opis lica i to V.V, prodavac vozila, i M.U, kod kojega je kupac "Golf 3" izvršio zatamnjivanje stakala. Takođe, iz spisa predmeta se, po tvrdnjama advokata supruge i sina ubijenog Jovanovića, ne vidi da je uopšte saslušan Đ.I, komšija svjedoka V.V. (prodavca vozila "Golf 3"), koji je takođe razgovarao sa kupcem vozila.³⁴

Danas nije sporno da postoji prva zabilješka o iskazu Damira Mandića u policiji nekoliko dana posle ubistva, prema kojoj je on tvrdio da je Jovanovića ubio Vuk Vulević, da mu je on naložio da zapali automobil, ali da on to nije uradio (zabilješka nije evidenirana niti potpisana, nije utvrđeno da li je dostavljena tužilaštvu. Kasnije nije korišćena u postupku - detaljnije u nastavku). Druga zabilješka se ticala zabilježenog iskaza svjedoka, koji je navodno vidio da iz automobila korišćenog prilikom atentata istrčavaju i Mandić i Vulević. Vjerodostojnost ove zabilješke nije potvrdio svjedok čiji je iskaz u njoj navodno zabilježen, kao ni zvaničnici SBD, koji su o njoj navodno bili obaviješteni, a nikada nije pokrenut ni postupak protiv Mijovića ikao je Više tužilaštvo osporilo vjerodostojnost zabilješke koju je, kako sam tvrdi, Mijović sačinio. Prema informaciji koju je objavio *Dan* treća zabilješka se navodno takođe ticala iskaza koji je Mandić dao, ali je Više tužilaštvo saopštilo da ne raspolaže sa podacima o postojanju treće zabilješke. O zabilješkama se detaljnije govori u nastavku teksta.

Iako je poređenje DNK nekoliko lica, uključujući Mandića, sa tragovima iz vozila urađeno ubrzo nakon ubistva i rezultati stigli već tokom juna mjeseca 2004, DNK uzorci Vuka Vulevića i Armina Muše Osmanagića, koje su visoki policijski funkcioneri javno sumnjičili za ubistvo, poslati su na vještačenje tek 2008. godine, čak četiri godine nakon Jovanovićevog ubistva.³⁵ Obojica su se nalazila u bjekstvu u

³¹ "Vuk Vulević traži skoro 120.000 eura odštete zbog bravka u zatvoru", *Vijesti*, 15.02.2016.

³² „Crnom Gorom šeta još puno Damira Mandića”, *Dan*, 5.9.2004; „Sve više čudnih detalja u istrazi – pored 15 kamera ubice prošle neopaženo”, *Dan*, 7.9.2004; „Orlandiću dostavljene nove kasete”, *Dan*, 16.9.2004.

³³ „Božović: optužnica sačinjena da padne”, *Dan*, 6.10.2004; „Tužilac zaboravio Mandićeve dužnike”, „Vesna Medenica za svjedoka”, *Dan*, 30.11.2004; „Istraga se nije bavila organizatorima zločina”, *Dan*, 1.6.2005; „Advokati: da branimo ubicu ne bismo bili izolovani”, *Dan*, 1.11.2005; „Tajni dosije o praćenju Jovanovića može otkriti ubice”, *Dan*, 13.1.2005.

³⁴ Viši sud je tokom poslednjeg (trećeg) prvostepenog suđenja Mandiću, odbio predlog odbrane da se sasluša Đ.I. uz obrazloženje da „saslušanje predloženog svjedoka nakon jedanaest godina od izvršenja krivičnog djela sigurno bitno ne bi doprinijelo boljem razrješenju predmetne krivične stvari...“, presuda Višeg suda, K.br. 127/14, str. 105-106.

³⁵ Vrhovno državno tužilaštvo u odgovorima dostavljenim na zahtjev NVO *Akcija za ljudska prava*, posle dvije godine od podnošenja zahtjeva, u aprilu 2012, saopštilo je da je "dana 10. 01.2008. godine kod Višeg državnog tužioca u Podgorici formiran je poseban predmet u cilju otkrivanja NN izvršilaca ubistva Duška Jovanovića. Viši državni tužilac u Podgorici je predložio istražnom sudiji Višeg suda u Podgorici, da se od Vulević Vuka i Osmanagić Armina koji su u međuvremenu postali dostupni nadležnim organima uzme uzorak za DNK analizu i dostavi Saveznom kriminalističkom uredu u Visbadenu radi

periodu posle ubistva sve do 2005. godine, kada su uhapšeni i kada je, vjerovatno, Osmanagiću uzet uzorak, ali je opet nejasno zašto gotovo tri godine nije poslat na analizu. Vulević je priveden nakon ubistva, s njim je obavljen informativni razgovor, i uzet DNK uzorak. Rezultat analize je bio negativan, ali činjenica da se nadležnim istražiteljima nije žurilo da je izvrše ukazuje da ili nije bilo volje da se njih dvojica uopšte istražuju, ili se rezultat znao unaprijed. Protiv Vulevića i Osmanagića, dakle, nikada nijesu obezbijeđeni dovoljni dokazi za povezivanje s ubistvom Jovanovića.

Iako se u javnosti moglo čuti da su Mandić, Vulević i Osmanagić bili saradnici SDB, prema dostupnim podacima, nije jasno da li je ispitana njihova saradnja sa SDB i navodni kontakti sa određenim policajcima, te da li je zaista ustanovljeno da je Mandić neposredno nakon atentata više puta razgovarao sa višim inspektorom za narkotike Dušanom Raspopovićem.³⁶ Ponavljamo da se iskazi policijskih zvaničnika iz tog perioda svode na tvrdnje da im nije poznato da su ova lica bila saradnici SDB (koja je sastavni dio MUP) odnosno da ih nema u evidencijama službenika i saradnika, dok nijesu preduzete druge istražne radnje koje bi uvjerljivo pokazale da li su Mandić, Vulević i Osmanagić faktički bili u službi SDB ili ne.

Početkom aprila 2011, crnogorska štampa je prenijela navode beogradskog dnevnika *Blic*, koji je u seriji tekstova opisivao organizovano učešće kriminalaca iz Srbije u sakrivanju ubica Duška Jovanovića i, godinu dana kasnije, ubica policijskog inspektora Slavoljuba Šćekića, i u kojima se navodilo da je oba ubistva naložila SDB Crne Gore.³⁷ Ubijeni inspektor Šćekić je inače bio zadužen i za istragu ubistva Duška Jovanovića.³⁸ *Blic* je ponovio da su ubistvo Jovanovića, pored Damira Mandića, navodno izveli Vuk Vulević, Armin-Muša Osmanagić i Milan-Čila Šćekić.³⁹ Šćekiću je Vrhovni sud pri kraju 2015. godine potvrdio kaznu od 30 godina zatvora za ubistvo policijskog inspektora Slavoljuba Šćekića, Osmanagić je ubijen u Baru 2014. godine, a Vulević je na slobodi.

Odmah nakon ubistva na informativni razgovor su privedeni i Ivan Delić i Leon Drešaj. Analiza Delićevog i Drešajevog DNK-a uzoraka nije pokazala njihovo učešće u ubistvu. I Za Delića je, kao za Mandića u medijima objavljeno da je pripadnik bezbjednosnih službi i da se nalaze pod zaštitom njihovih najviših zvaničnika što je predstavljeno kao veza između ova dva lica.⁴⁰ Za Mandića je navodeno da je od 1997. godine u kontaktu sa tajnim službama i da mu je od njih naloženo da distribuira oružje pristalicama tadašnjeg predsjednika Đukanovića⁴¹ (Mandić je u svjedočenju naveo da je ranije od MUP-a dobijao i automatsko oružje-puške, koje nije zaduživao, a neke od njih je davao ljudima za koje mu je iz policije rečeno da im da puške, ali se ne sjeća ničeg karakterističnog vazno za to oružje.⁴²). Penzionisani general Aleksandar Đorđević, bivši šef Vojne obavještajne službe, tvrdio je da Delića štiti Beli Raspopović, visoki funkcioner crnogorske tajne službe koji je ubijen 2001. godine.⁴³

utvrđivanja DNK profila i upoređivanja nespornog profila sa DNK profilima utvrđenim vještačenjem sa materijalnih tragova izuzetih iz vozila iz kojeg je pucano na Duška Jovanovića. Savezni kriminalistički ured u Visbadenu izvršio je traženo vještačenje kojim nije dokazano prisustvo bioloških tragova koji potiču od Vuka Vulevića i Armina Osmanagića, nakon čega je tužilac ocijenio da nema osnova da se protiv ovih lica pokrene krivični postupak.” (Odgovor Vrhovnog državnog tužilaštva na zahtjev za pristup informacijama NVO Akcija za ljudska prava od 20. marta 2012, tačka 6: http://www.hracion.org/wp-content/uploads/Odgovori_VDT-a.pdf). Međutim, Vuk Vulević je bio dostupan nadležnim organima u noći posle ubistva, kada je priveden pa pušten, kao i posle njegovog hapšenja u maju 2005, tako da je nejasna tvrdnja VDT da je on tek ”u međuvremenu” 2008. godine postao dostupan da bi mu se uzeli biološki tragovi za analizu.

³⁶ „Mandić, Vulević i Osmanagić često na vezi sa policajcima“, PCNEN, 6.7.2004. Tekst dostupan na:

<http://www.pcnen.com/portals/2004/07/06/mandic-vulevic-i-osmanagic-cesto-na-vezi-sa-policajcima/>.

³⁷ „SDB odabrala ljude, pomogla i finansirala ubistvo Duška Jovanovića“, *Vijesti*, 4.4.2011; „Vuk i Čila bili u Golfu“, *Dan* 5.4.2011.

³⁸ „Vuk i Čila bili u Golfu“, *Dan* 5.4.2011.

³⁹ Isto.

⁴⁰ „Crna Gora: Vlasti optužene a prikrivanje ubistva“, *IWPR Balkans*, 21.02.2005.

⁴¹ Isto.

⁴² Presuda Višeg suda, K.br. 127/14, od 22.10.2015, str. 5.

⁴³ Isto.

Početkom 2014. godine *Dan* je objavio da je Odboru za bezbjednost i odbranu dostavljen izvještaj Agencije za nacionalnu bezbjednost, u kome je navedeno da su sve osobe koje su osumnjicene za Jovanovićevo ubistvo još uvijek bile pod mjerama tajnog nadzora.⁴⁴ Nisu navedena imena osumnjičenih osoba.

Najava v.d. Vrhovnog državnog tužioca da će ponovo otvoriti istragu 2013. godine

V.d. Vrhovnog državnog tužioca (VDT), Veselin Vučković, najavio je u julu 2013. da će ponovo otvoriti istragu ubistva Duška Jovanovića i da će ispitati sve ljude iz policije, koji su bili uključeni u istragu.⁴⁵

Iako su *Vijesti* objavile da je Vučković na sjednici Odbora za bezbjednost i odbranu Skupštine Crne Gore obećao i da će se u cilju otkrivanja novih podataka o identitetu ubica, organizatora, motiva i nalogodavca ubistva tužilaštvo baviti i:

- pitanjem da li je neko u bezbjednosnim strukturama imao udjela u zavjeri ili zataškavanju ubistva;
- uzimanjem iskaza od tadašnjeg načelnika Centra bezbjednosti (CB) Podgorice Milana Vujanovića, njegovog pomoćnika Tihomira Gačevića, šefa za suzbijanje krvnih delikata Milana Tomića, tadašnjeg ministra unutrašnjih poslova Dragana Đurovića, njegovog zamjenika Mića Orlandića i članova tadašnjeg tima za rasvjetljavanje ubistva Sretena Radonjića, Živka Šipčića, Milana Paunovića i Miodraga Đelevića;
- informacijom „ko je sve prije ubistva tužio Jovanovića od čelnih ljudi crnogorskog režima, zašto MUP nije zaštitio urednika *Dan-a* iako je on tražio zaštitu, zbog čega je te noći zakasnila blokada grada i neprecizno urađena skica lica mjesta. Tužilaštvo mora utvrditi i ... i šta se dogodilo sa službenom zabilješkom,⁴⁶

ispostavilo se da je Vučković od Višeg državnog tužilaštva zahtijevao (samo): „izvršiti analizu prekrivičnih spisa u predmetu ubistva novinara Duška Jovanovića, provjeriti da li se u spisima nalazi službena zabilješka...“.⁴⁷

Postupanje Višeg državnog tužilaštva u periodu 2013-2015

Ni nakon skoro tri godine, od kad je Vrhovno državno tužilaštvo zatražilo analizu prekrivičnih spisa (uključujući provjeru povodom zabilješke), Više tužilaštvo nije okončalo rad ovim povodom, niti je javnost obaviještena o njihovom konačnom nalazu. Raspoloživi podaci ne pokazuju da je Više tužilaštvo ispoljilo proaktivni pristup i da je postignut neki napredak u istrazi ili da je istražena bilo čija odgovornost povodom ozbiljnih sumnji da je u istrazi bilo propusta.

Posle najave v.d. VDT Veselina Vučkovića Više državno tužilaštvo se bavi predmetom ubistva Jovanovića. Rukovoditeljka Višeg tužilaštva Vesna Jovičević je u Informaciji dostavljenoj u aprilu 2015. Vrhovnom državnom tužiocu Ivici Stankoviću zaključila da „za sada nema osnova za pokretanje krivičnog postupka, protiv bilo kojeg lica, za bilo koje krivično djelo, za koje se goni po službenoj

⁴⁴ „Ponovo otvorili predmet Duškovog ubistva“, *Dan*, 14.1.2014.

⁴⁵ „Vučković obećao da će opet otvoriti istragu o ubistvu Duška Jovanovića“, *Vijesti*, 23.7.2013, „Vulević i Osmanagać ponovo na saslušanju“, portal *Analitika* 23.7.2013.

⁴⁶ „Vučković obećao da će opet otvoriti istragu o ubistvu Duška Jovanovića“, *Vijesti*, 23.7.2013. tekst dostupan na: <http://www.vijesti.me/vijesti/vuckovic-obecao-da-ce-opet-otvoriti-istragu-o-ubistvu-duska-jovanovica-140333>.

⁴⁷ Vrhovno državno tužilaštvo, TU. br. 615/2013. od 2.8.2013.

dužnosti“.⁴⁸

Ukupno, od 17.2.2014. do 1.8.2014. saslušano je 11 svjedoka, među kojima Andrija Jovičević, ministar unutrašnjih poslova do 2003. godine i druge osobe koje su bile nadležne za istragu. Ipak, upada u oči činjenica da nijesu ponovo saslušani Dragan Đurović, koji je obavljao funkciju ministra unutrašnjih poslova u vrijeme ubistva, kao ni članovi operativnog štaba za rasvijetljavanje ubistva: Sreten Radonjić, Živko Šipčić, Milan Paunović i Miodrag Đelević, iako je, na osnovu funkcija koje su tada obavljali, bilo razumno pretpostaviti da su možda mogli da pruže i neku novu informaciju koja bi pokrenula istragu sa mrtve tačke.

U Informaciji se ne navodi ni da li je ispitano da li su Andrija Jovičević, ministar unutrašnjih poslova (2001-2003) i Duško Marković, tadašnji pomoćnik ministra unutrašnjih poslova zadužen za državnu bezbjednost preduzeli sve razumne mjere da Jovanović bude zaštićen, s obzirom na to da su znali za prijetnje kojima je bio izložen.⁴⁹

Andrija Jovičević je saslušan 19.2.2014, kada je izjavio da mu se Duško Marković obratio s informacijom da je Jovanoviću ugrožena bezbjednost, pa je Markovića uputio da se obrati petoj Upravi SDB-a koja se bavila kontra obavještajnom zaštitom. Marković je prilikom saslušanja 2.6.2014. potvrdio da je Jovičeviću ukazao na rizike po Jovanovićevu bezbjednosti.⁵⁰ Međutim, ne navodi se da li je Više tužilaštvo provjerilo da li se Marković, i ako jeste sa kojim ishodom, obratio petoj Upravi SDB, na koju ga je Jovičević uputio.⁵¹

Kako smo već kazali nije poznato da je Ilija Asanović (načelnik CB Podgorica u periodu kada je Jovanović napadnut u ulazu zgrade i kada mu je prijećeno) pitalo ko je prijetio Jovanoviću i da li su te prijetnje povezane za ubistvom koje je uslijedilo. Detalji iz istrage napada i prijetnji koji su prethodili Jovanovićevom ubistvu, mogli su potencijalno biti od značaja i za rasvijetljavanje ubistva.

Na osnovu dostupnih informacija Višeg državnog tužilaštva iz 2015. i 2016. godine zaključujemo da nisu provjeravane primjedbe oštećenih na propuste u istrazi, koje su im morale biti poznate⁵². Na ove primjedbe je u januaru 2014. podsjetila i Akcija za ljudska prava u izvještaju *Procesuiranje napada na novinare u Crnoj Gori*,⁵³ koji je dostavljen i državnom tužilaštvu.⁵⁴ Takođe, u februaru 2015. godine,

⁴⁸ Više državno tužilaštvo je povodom ubistva Duška Jovanovića formiralo novi predmet oznake Ktr. br. 110/14. Informacija o postupanju u tom predmetu sadržana je u okviru Informacije rukovoditeljke Višeg državnog tužilaštva Vesne Jovičević, Tu. br. 253/15, od 27.4.2015.⁴⁹ Iako je, kako se kasnije ispostavilo, tužiteljka Jovičević već bila odbacila krivičnu prijavu protiv Duška Markovića u vezi sa njegovim saznanjima i raspolagala sa više informacija – vidjeti u nastavku.

⁴⁹ Iako je, kako se kasnije ispostavilo, tužiteljka Jovičević već bila odbacila krivičnu prijavu protiv Duška Markovića u vezi sa njegovim saznanjima i raspolagala sa više informacija – vidjeti u nastavku.

⁵⁰ U vezi sa izjavom Duška Markovića od 2. juna 2014. godine se navodi: „da je, s obzirom na funkciju koju je obavljao dobio određena saznanja o ugroženosti lične bezbjednosti Duška Jovanovića, o čemu je imao odgovarajuću komunikaciju sa tadašnjim ministrom unutrašnjih poslova, Jovičević Andrijom“... Vezano za gostovanje u emisiji „Načisto“, dana 23.1.2014. godine, Marković je naveo da je na pitanje novinara izjavio „tada smo ukazivali na određene rizike i opasnosti koje se tiču bezbjednosti g. Jovanovića. Pisao sam gospodinu Jovičeviću odgovarajuća pisma da se o tome povede više računa“.

⁵¹ Andrija Jovičević je u svojstvu svjedoka saslušan 19.2.2014. godine, u vezi sa čim se navodi: „... u tom pravcu, postojala je i službena komunikacija sa Marković Duškom koji je bio pomoćnik ministra unutrašnjih poslova zadužen za SDB, a povodom ugroženosti lične bezbjednosti Duška Jovanovića. Iz iskaza proizilazi da je povodom te službene komunikacije kao ministar unutrašnjih poslova usmjerio Duška Markovića na petu upravu SDB koja se bavila kontra obavještajnom zaštitom.“

⁵² Odnosi se na tvrdnje da uviđaj neposredno posle ubistva nije dobro sproveden, da je blokada grada kasnila, da su prepravljani zapisi sa video kamere postavljene na zgradi preko puta mjesta ubistva; da je tek četiri godine nakon ubistva poslat na vještačenje DNK Vuka Vulevića i Armina Muše Osmanagića (koje su visoki policijski funkcioneri još u prvim danima istrage javno osumnjičili kao izvršioce ovog zločina); da je ubistvo urednika Duška Jovanovića (i policijskog inspektora Slavoljuba Ščekića) naložila SDB Crne Gore i da su lica osumnjičena za Jovanovićovo ubistvo pod mjerama tajnog nadzora.

⁵³ Izvještaj Akcije za ljudska prava iz januara 2014. dostupan na: [http://www.hraction.org/wp-content/uploads/Izvjestaj-Procesuiranje-napada-na-novinare-u-Crnoj-Gori.pdf](http://www.hrraction.org/wp-content/uploads/Izvjestaj-Procesuiranje-napada-na-novinare-u-Crnoj-Gori.pdf).

⁵⁴ Primjenjujući analogiju sa procesuiranjem ratnih zločina u Crnoj Gori (posebno imajući u vidu da su u pitanju teška krivična djela u kojima istrage stoje u mjesti i kojima je svaki novi trag dragocjen, kao i da protok vremena smanjuje vjerovatnoću za

dva mjeseca prije nego što je dostavljena Informacija VDT-u, supruga i sin Duška Jovanovića su podnijeli krivičnu prijavu tužilaštvu povodom propusta u istrazi, u kojoj su sve tvrdnje iz 2004. ponovo pobrojane i predložene tužilaštvu.

Utvrđeno je da su službenici CB Podgorica sačinili jednu službenu zabilješku (kako su potvrdili načelnik i dva službenika CB, detaljnije u nastavku) koju nisu evidentirali. Službenici koji su je sačinili i postupajuća tužiteljka su različito svjedočili. Službenici su tvrdili da su je dostavili i tužiteljki Liljani Klikovac, dok je ona svjedočila da joj zabilješku nijesu dostavili niti su je, kako tvrdi, obavijestili o njenoj sadržini. Više državno tužilaštvo još uvijek nije zauzelo stav ovim povodom. U vezi sa drugom zabilješkom, za koju bivši službenik SDB Vasilije Mijović tvrdi da ju je sačinio, nije ispitano da li su o njoj bili obaviješteni pretpostavljeni u SDB-u, kako je Mijović tvrdio (niti je protiv njega pokrenut postupak u slučaju da je lažno prijavio postojanje zabilješke).

Sredinom maja 2015. predsjednik Komisije za praćenje istraga napada na novinare, Nikola Marković, saopštio je da postoji osoba koja je kao mogući zaštićeni svjedok u predmetu Jovanović saslušana dva puta u inostranstvu i da je o tome obaviješteno i crnogorsko tužilaštvo. Kako je naveo, potencijalni zaštićeni svjedok saslušan je prvi put pred nadležnim organima te države, a drugom saslušanju su prisustvovali on i Mihailo Jovović, zamjenik predsjednika Komisije i glavni urednik dnevnika *Vijesti*.⁵⁵ Marković je izjavio i da je preko posrednika stupio u kontakt sa potencijalnim svjedokom, da su razgovarali u zemlji u kojoj je potencijalni svjedok tražio azil, jer iz bezbjednosnih razloga nije želio da dolazi u Crnu Goru. Dio medija je objavio da je riječ o Zoranu Vlaoviću Bohumu, nekadašnjem zaštićenom svjedoku u postupku za ubistvo policijskog inspektora Šćekića. Prema poslednjim informacijama iz Višeg tužilaštva (više od godinu dana kasnije) tužilaštvo je “pripremio nacrt akta za pružanje međunarodne pravne pomoći, obzirom da se isti ne nalazi u Crnoj Gori.”⁵⁶

Ko je Bohum?

Zoran Vlaović- Bohum je prvi zaštićeni svjedok u istoriji crnogorskog pravosuđa, koji je svjedočio u slučaju ubistva policijskog inspektora Slavoljuba Šćekića. Vlaović je 2005. godine bio smješten u zatvoru zajedno sa Sašom Boretom, jednim od optuženih za ubistvo Šćekića. Vlaović je svjedočio da mu je Boreta priznao da je Goran-Čila Šćekić izvršio ubistvo u organizaciji sa Ljubom Bigovićem. Odbrana optuženih je tvrdila da je Vlaovića instalirala policija i da je u zamjenu za prijevremeno puštanja na slobodu pristao da lažno svjedoči u slučaju Šćekić.⁵⁷ Vrhovni sud Crne Gore je ukinuo prvostepenu presudu optuženima, uz obrazloženje da na glavnom pretresu nijesu smjele koristiti izjave Vlaovića i Žarka Radulovića, koje su dali specijalnom tužiocu Stojanki Radović u vrijeme vođenja prekrivičnog i krivičnog postupka.⁵⁸ U obrazloženju Vrhovnog suda je navedeno da se u postupku donošenja prvostepene i drugostepene presude, nije sudilo za krivična djela iz domena organizovanog kriminala, zbog čega se nijesu mogli koristiti kao dokazi obavještenja koja su ta dvojica dala specijalnom tužiocu u vrijeme vođenja prekrivičnog i krivičnog postupka.⁵⁹

efikasnim procesuiranjem) napominjemo da je Vrhovno državno tužilaštvo u Strategiji za istraživanje ratnih zločina u cilju jačanja borbe protiv nekažnjivosti ratnih zločina navelo da će sakupljati informacije o događajima i mogućim izvršiocima uz pomoć otvorenih izvora, u koje spadaju i izvještaji nevladinih organizacija.

⁵⁵ “Stanković: Očekujem da ćemo uskoro imati konkretne rezultate u istrazi ubistva Jovanovića“ portal CdM, 26.5.2015, dostupno na: <http://www.cdm.me/drustvo/hronika/stankovic-ocekujem-da-emo-uskoro-imati-konkretno-rezultate-u-istrazi-ubistva-jovanovica>.

⁵⁶ Informacija dobijena od Višeg tužilaštva 25.5.2016.

⁵⁷ “Boretin advokat: svjedok Zoran Vlaović je blago retardiran”, *Vijesti*, 19.06.2012. Tekst dostupan na: <http://www.vijesti.me/vijesti/boretin-advokat-svjedok-zoran-vlaovic-je-blago-retardiran-78917>.

⁵⁸ “Ubistvo Slavoljuba Šćekića”, *Vijesti*, 18.05.2015. Tekst dostupan na: <http://www.vijesti.me/vijesti/raspisana-potjernica-policija-u-potrazi-za-zasticenim-svjedokom-834098>.

⁵⁹ “Da li je ostalo dokaza da se optuženi kazne”, *Vijesti*, 21.02.2015. Tekst dostupan na: <http://www.vijesti.me/vijesti/presuda-za-ubistvo-slavoljuba-scekica-27-februara-820150>.

Krivična prijava predsjednika Komisije za praćenje istraga napada na novinare Nikole Markovića protiv potpredsjednika Vlade Duška Markovića

Predsjednik Komisije za praćenje istraga napada na novinare Nikola Marković podnio je u januaru 2014. krivičnu prijavu protiv Duška Markovića, aktuelnog potpredsjednika Vlade i ministra unutrašnjih poslova zbog sumnje da je izvršio krivično djelo Pomoć učiniocu poslije izvršenog krivičnog djela ubistva Duška Jovanovića.⁶⁰ Krivična prijava je utemeljena na činjenici da je Marković znao da je bezbjednost Jovanovića bila ugrožena prije ubistva⁶¹ (kada je bio pomoćnik ministra unutrašnjih poslova za državnu bezbjednost) i da je na to upozorio tadašnjeg ministra unutrašnjih poslova, ali da o tim svojim saznanjima nije obavijestio nadležnog tužioca ili istražnog sudiju posle Jovanovićevog ubistva. U prijavi je navedena i izjava tadašnjeg istražnog sudije Radomira Ivanovića, koji je u izjavi za *Dan*⁶² kazao da je prije saslušanja Marković upozoren da je dužan da kaže sve što zna o teškom ubistvu Duška Jovanovića, ali da je svejedno propustio da saopšti saznanja o Jovanovićevoj ugroženosti.⁶³

Krivičnu prijavu je odbacila državna tužiteljka i članica Komisije Vesna Jovičević 5.9.2014, uz obrazloženje da je neosnovana jer Marković 2004. godine "pred istražnim sudijom nije pitan u vezi njegove profesionalne aktivnosti i aktivnosti službe u vezi sa slučajem ubistva Duška Jovanovića."⁶⁴ U obrazloženju se navodi i da su Marković i tadašnji ministar unutrašnjih poslova Jovičević prilikom saslušanja u Višem državnom tužilaštvu (19.2.2014. i 2.6.2014) naveli iste podatke, odnosno ukazali na lica koja je tužilaštvo provjerilo, ali nije došlo do pokretanja krivičnog postupka protiv njih, pa i „pod pretpostavkom da se isti tom prilikom izjašnjavao u odnosu na činjenice i okolnosti o kojima je kazivao u Višem državnom tužilaštvu u Podgorici, kod prethodno iznijetog, očigledno ne bi bio od uticaja na rješavanje predmetnog krivičnog događaja, odnosno otkrivanje svih izvršilaca predmetnog događaja“.

Međutim, činjenica je da ono što se provjerava tek deset godina posle ubistva gubi na značaju, i da ostaje pitanje da li bi rezultat provjere bio isti da je izvršena na vrijeme.⁶⁵

Očigledno je da tužilaštvo nije zanimalo da istražuje zašto Duško Marković nije našao za shodno da 2004. godine doprinese potrazi za ubicama Jovanovića tako što bi istražnom sudiji ili tužiocu saopštio informacije kojima je raspolagao o tome ko je sve Jovanoviću prijetio. Iz Informacije tužilaštva o saslušanju tadašnjeg istražnog sudije Ivanovića ne proizilazi da je išta konkretno pitan u vezi saslušavanja svjedoka Duška Markovića.⁶⁶ Takođe, u okviru Informacije dostavljene VDT-u u aprilu 2015. nije navedeno da se tužilaštvo bavilo provjerom lica na koja su ukazali Duško Marković i Andrija Jovičević, kako je navedeno u rešenju o odbacivanju krivične prijave protiv Markovića. Imajući u vidu konačni nalaz da nema osnova za pokretanje krivičnog postupka protiv bilo kojeg lica za bilo koje krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti u vezi ubistva, rukovoditeljka bi trebalo da je u informaciji obavijestila VDT-a da je i sama odbacila krivičnu prijavu protiv Markovića i da ponovi razloge zbog kojih je to učinila. Ovo dodatno ukazuje da očigledan nedostatak volje u tužilaštvu da se bavi bilo čim u vezi Markovića, pa čak i da predstavi ono što je već uradilo – odbacilo ponuđene razloge za sprovođenje istrage protiv njega.

⁶⁰ Krivična prijava od 28.1.2014

⁶¹ U emisiji "Načisto" televizije *Vijesti* emitovane u januaru 2014.

⁶² „Marković upozoren da kaže sve što zna“, *Dan*, 27.1.2014.

⁶³ „Čutanjem je doprinio da se ne otkriju ubice“, *Dan*, 29.1.2014.

⁶⁴ Više državno tužilaštvo, Kt. br. 105/14 od 5.9.2014.

⁶⁵ Poređenja radi, Viši sud je tokom poslednjeg (trećeg) prvostepenog suđenja Mandiću, odbio predlog odbrane da se sasluša I.Đ. komšija prodavca „Golfa 3“ (iz kojega je Jovanović ubijen), koji je bio prisutan prilikom prodaje vozila NN licu, uz obrazloženje da „saslušanje predloženog svjedoka nakon jedanaest godina od izvršenja krivičnog djela sigurno bitno ne bi doprinijelo boljem razrješenju predmetne krivične stvari...“, Presuda Višeg suda, K.br. 127/14, od 22.10.2015, str. 105-106.

⁶⁶ Relevantni dio informacije glasi: „Iz iskaza svjedoka Ivanović Radomira proizilazi da je kao istražni sudia Višeg suda u Podgorici, povodom ovog ubistva vodio istragu u toku koje istrage je saslušan veliki broj lica u svojstvu svjedoka i po prvi put u crnogorskom pravosuđu urađeno je DNK vještačenje van granica tadašnje SRJ. Saslušanje svjedoka obavljeno je kako po predlozima iz zahtjeva za sprovođenje istrage nadležnog tužioca, tako i po predlogu punomoćnika oštećene porodice, odbrane, a određene svjedoke je saslušao i po službenoj dužnosti.“

Mada je nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja za k.d. Davanje lažnog iskaza (kako se u prijavi navodi), bilo bi značajno čuti tužiteljino mišljenje i utvrditi da li je nastupanje zastarjelosti posljedica činjenice da niko prethodno nije ispitao da li postoji Markovićeva odgovornost za nesaopštavanje svih saznanja sa kojima je raspolagao, što je bio jedan od zadataka Komisije za istrage napada na novinare čija je Jovičević bila članica.

SLUŽBENE ZABILJEŠKE

Prva zabilješka o iskazu Damira Mandića u kojoj je Vuk Vulević označen kao Jovanovićev ubica

Od kako je prije tri godine Vrhovno državno tužilaštvo zatražilo analizu pretkrivičnih spisa (uključujući provjeru povodom zabilješke), Više tužilaštvo nije okončalo rad ovim povodom, niti je javnost obaviještena o njihovom konačnom nalazu. Kako se kasnije ispostavilo, službenici su svjedočili da su postupajućoj tužiteljki Ljiljani Klikovac dostavili zabilješku, ona je to negirala i svjedočila da o zabilješci nije ni obaviještena. Više tužilaštvo nije zauzelo stav ovim povodom, kao što se nije odredilo o težini ovoga propusta i utvrđivanju odgovornosti postupajućih državnih službenika u vezi sa njim.

Dan je prvi objavio da postoji službena zabilješka o informativnom razgovoru sa Damirom Mandićem u policiji nekoliko dana posle ubistva (2.6.2004), prema kojoj je Mandić rekao da mu je Vuk Vulević priznao da je ubio Jovanovića i zamolio ga da zapali vozilo „Golf 3“ iz koga je pucao.⁶⁷ Mada Više tužilaštvo (koje je ispitivalo službenike koji su načinili navedeni službenu zabilješku) nikada nije potvrdilo da li je sadržaj zabilješke onakav kakav je predstavljen javnosti (preciznije, nije navelo bilo kakve detalje u vezi sa sadržajem), citirani iskazi službenika CB potvrđuju da je zabilješka sačinjena, ali da nije evidentirana. Takođe, potvrđeno je da sačinjena službena zabilješka nikada nije dostavljena postupajućoj tužiteljki Ljiljani Klikovac, niti je ona o zabilješci obaviještena na drugi način.

Policijski službenici koji su napravili zabilješku - Tihomir Gačević i Branislav Živković - izjavili su da je moguće da službena zabilješka nije evidentirana, jer je trebalo da služi samo za internu upotrebu, a nisu je potpisali jer je „od tima došlo takvo upustvo“, zato što ona u skladu sa procesnim zakonom nije mogla da služi kao dokaz u postupku.⁶⁸ Više tužilaštvo je navelo i: „došlo se do podatka da je službena zabilješka ...sačinjena u Centru bezbjednosti Podgorica od strane policijskih službenika Gačević Tihomira i Živković Branislava koja službena zabilješka je prema njihovim navodima nakon sačinjavanja predata Vujanović Milanu, koji je potom predao postupajućem tužiocu Klikovac Ljiljani.“⁶⁹

Ljiljana Klikovac je saslušana 18.2.2014. kada je navela: ... Shodno važećim odredbama ZKP-a, tužilac je rukovodio predkrivičnim postupkom, dok je policija o svojim saznanima obavještavala tužioca, a kako je u konkretnom predmetu postojao veliki broj informacija i podataka, od strane policije bilo je određeno jedno lice sa kojim je ona kao postupajući tužilac komunicirala, a to je bio Tomić Milan... te da joj od strane policije nikada nije rečeno da je Damir Mandić priznao izvršenje krivičnog djela, niti ukazao na druga lica kao eventualne saizvršioce, niti joj je dostavljena službena zabilješka sa takvom sadržinom.⁷⁰

Napominjemo i da je (tadašnji Viši državni tužilac) Novak Ražnatović izjavio da se: „sjeća da je bilo riječi o nekom informativnom razgovoru sa osumnjičenim Mandić Damirom koji razgovor je obavila policija o čemu je obaviješten od strane Vujanović Milana.“⁷¹

⁶⁷“Skrivanjem zabilješke policija skriva umiješanost države”, Dan, 22. 8.2013.

⁶⁸ Informacija Višeg tužilaštva od 27.5.2015, citirani djelovi iskaza svjedoka Branislava Živkovića i Tihomira Gačevića koji su saslušani 18.3.2014.

⁶⁹ Informacija Višeg državnog tužilaštva Ktr. br. 110/14 od 25.5.2016.

⁷⁰ Informacija Višeg tužilaštva od 27.5.2015, citirani djelovi iskaza svjedoka Ljiljane Klikovac.

⁷¹ Informacija Višeg tužilaštva od 27.5.2015, citirani djelovi iskaza svjedoka Novaka Ražnatovića.

Istražni sudija Ivanović ništa nije rekao o tome, tj. u Informaciji se ne navodi ni da je uopšte pitan u vezi sa zabilješkom, iako je zabilješka, bila u centru analize prekrivičnih spisa, kako smo već naveli.

Do danas je nepoznato da li je zabilješka dostavljena tužiteljki Klikovac ili ne.

Mandić nikada nije pitan da li je zabilješka sačinjena i da li je autentična (zato što nikad nije zvanično evidentirana), ali je on pred sudom izjavio da su ga nakon hapšenja službenici CB Podgorica, koji su potvrdili da je zabilješka sačinjena, primoravali da kaže da je Vuk Vulević sa njegovog telefona naručio „Golf 3“.⁷²

Podsjećamo da je važno utvrditi da li zabilješka dostavljena tužilaštvu, jer pod uslovom da je zabilježene informacije Mandić zaista saopštio, i bez torture, njihova vrijednost za dalje usmjeravanje istrage bila bi izuzetna i svakako bi zasluživala da se o tome obavijesti bar državni tužilac. Ovo tim prije što je odluku o njenoj dokaznoj snazi trebalo da donese državni tužilac, ili istražni sudija, a ne policija, iako je vrlo vjerovatno da na njoj ne bi mogla biti zasnovana sudska odluka jer se zaključuje da izjava nije data u skladu sa odredbama ZKP-a (koje propisuju kada se izjava može dati u odsustvu branioca).⁷³ Svakako, važno pitanje je zbog čega zabilješka nije evidentirana, ko je za to odgovoran i da li se taj državni službenik može procesuirati zbog pomaganja učiniocu krivičnog djela?

Poređenja radi, policija je 30.maja 2004. izuzela kesu sa pistaćima i limenkom „Red bula“, koja je kasnije (detaljnije u nastavku) poslužila kao dokaz protiv Damira Mandića, uprkos prvoj reakciji istražnog sudije: da „kesa za njega ne predstavlja dokaz jer je to mogao da baci bilo ko“. Tada je jedan od članova operativnog tima - Milan Tomić (u vrijeme ubistva Jovanovića bio je načelnik odeljenja za krvne delikte), dao instrukciju: „da se „kesa“ svakako izuzme sa lica mjesta jer kasnije može služiti u operativne svrhe“⁷⁴, pa se i iz ovoga ugla može postaviti pitanje da li suisti – proaktivni pristup Tomić i drugi članovi tima nijesu ispoljili i 5 dana kasnije kada se postavilo pitanje postupanja sa službenom zabilješkom koja je ukazivala na Vulevića kao na izvršioca ubistva (tako što su je dostavili postupajućem tužiocu).

⁷² „...da je nakon lišenja slobode šest dana i šest noći maltretiran od strane policije u pritvoru, tako što mu nisu dali da spava, a da su u tome učestvovali načelnik CB-a Vujanović Milan, Garčević Tiho i jedan Živković, da su od njega tražili da kaže da je Vulević Vuk lice koje je sa njegovog broja naručilo „Golf 3“, prijeteci mu da su se Piperi spremili da će mu napasti brata Almira, da mu je Vujanović, u prisustvu advokata, rekao da on nije kalibar da bude u nešto ovako umješana i tražio od njega da označi lica koja su u ovom događaju učestvovala, o čemu on ništa nije znao, te da mu je tražio da unaprijed potpiše izjavu koja je sastavljena, a u vezi umješanosti nekih lica u ubistvu Duška Jovanovića, te da će njega nakon potpisivanja te izjave pustiti kući, pa kada je to odbio Vujanović mu je rekao da će mu sve „natovariti“, te da je to temeljito i dovoljno za podizanje optužnice“, presuda Višeg suda, K.br. 127/14, str. 6.

⁷³ Čl. 88, st. 9-10: (8) Prema okrivljenom ne smiju se upotrijebiti sila, prijetnja, obmana, obećanje, iznuda, iznurivanje ili druga slična sredstva (član 134 stav 4) da bi se došlo do njegove izjave ili priznanja ili nekog činjenja koje bi se protiv njega moglo upotrijebiti kao dokaz.

(9) Okrivljeni može biti saslušan u odsustvu branioca, ako se izričito odrekao tog prava, a odbrana nije obavezna, ako branilac nije prisutan iako je obaviješten o saslušanju (član 259), a ne postoji mogućnost da okrivljeni uzme drugog branioca ili ako za prvo saslušanje okrivljeni nije obezbijedio prisustvo branioca ni u roku od 24 sata od časa kad je poučen o ovom pravu (član 13 stav 3), osim u slučaju obavezne odbrane.

(10) Ako je postupljeno protivno odredbama st. 8 i 9 ovog člana ili okrivljeni nije poučen o pravima iz stava 2 ovog člana, ili ako izjave okrivljenog iz stava 9 ovog člana o prisustvovanju branioca nijesu ubilježene u zapisnik, na iskazu okrivljenog ne može se zasnivati sudska odluka.

⁷⁴ Presuda Višeg suda, K.br. 127/14, str. 31. Kesa sa limenkom i ostacima pistaća su ipak uvršteni u dokazni materijal, jer: „tadašnji istražni sudija Višeg suda u Podgorici, koji nije izlazio na lice mjesta, ali nije ni izdao nalog da se ti predmeti ne izuzimaju, sa kojih razloga su kasnije uvršteni u dokazni materijal koji je kasnije poslat na vještačenje u Visbaden...“, presuda Višeg suda, K.br. 127/14, str. 106.

Supruga i sin ubijenog Jovanovića su 18.2.2015. podnijeli krivičnu prijavu zbog k. d. Pomaganje učiniocu posle izvršenog krivičnog djela ili drugog djela koje se goni po službenoj dužnosti protiv nadležnih službenika policije, zbog postupanja povodom pomenute zabilješke. Prijava je utemeljena na svjedočenju od 21.6.2005. koje je pred Višim sudom dao tadašnji načelnik CB Podgorica Milan Vujanović da je 5.6.2004. sačinjena službena zabilješka o razgovoru sa Mandićem, a da NN lica koja su razgovarala sa Mandićem zabilješku nijesu evidentirala u skladu sa zakonom, niti su je dostavili Višem sudu na izričiti zahtjev Višeg suda, već su obavijestili Viši sud „da ne postoji, niti je zvanično zaveden dokument u vezi navodnog informativnog razgovora sa optuženim Damirom Mandićem, na okolnosti njegovih saznanja vezanih za ubistvo Duška Jovanovića“.⁷⁵ Ovakvo postupanje po mišljenju podnosioca prijave „daje pravo na sumnju na umješnost države Crne Gore i visokih funkcionera u slučaj ubistva Duška Jovanovića“.⁷⁶ Podnosioci prijave su prijavu dopunili 16.7.2015. i proširili na „ovlašćene službenike zaposlene u Višem državnom tužilaštvu u Podgorici i u Višem sudu u Podgorici, a koji su svi kao službena lica učestvovali u pretkrivičnom i prethodnom postupku u predmetu Duška Jovanovića.“ Prijava je dopunjena i propustima u vezi sa nesačinjavanjem fotorobota i tvrdnjom da se iz spisa predmeta ne vidi da je uopšte saslušan Đ.I, komšija svjedoka V.V. (prodavca vozila "Golf 3"), koji je takođe razgovarao sa kupcem vozila.⁷⁷ Konačno, i u prijavi se navodi da se Više tužilaštvo ne bavi sadržinom zabilješke i pitanjem zašto ona nije evidentirana, ko je donio odluku da ne može biti dokaz u postupku (o čemu je već bilo riječi).

Prema službenoj zabilješci, Mandić je izjavio:

- a) da je njegov telefon sa SIM karticom 069-4xx-3xx (koja je, kako je tokom suđenja dokazano, korišćena za kupovinu vozila iz kojega je Jovanović ubijen), koristio Vuk Vulević koji je prethodno Mandića pitao da li ima neki „siguran“ telefon. Mandić je dalje naveo da je Vulević telefonirao u njegovom prisustvu i ugovorio kupovinu vozila;
- b) da je Vulević ugovorio preuzimanje vozila posredstvom svog druga Š.D, koji je stanovao u studentskom domu, i kojega je pitao: „Imaš li nekoga momka da preuzme jedno vozilo?“
- c) da mu je je Vulević rekao da je kupio plavi „Golf 3“ (plavi golf je korišćen prilikom ubistva Jovanovića, kako je kasnije dokazano);
- d) da mu je Vulević priznao da je on izvršio ubistvo i da ga je poslao da zapali vozilo iz kojega je pucao, prema njegovom uputstvu (na mjesto u ulici Svetozara Markovića, gdje je vozilo kasnije i pronađeno), ali da on nije zapalio vozilo jer je čuo, dok je pokušavao da nasilno otvori vozilo, da neko otvara prozor ili vrata na obližnjoj zgradi, što ga uplašilo pa je otišao;
- f) da će se njegovi tragovi pronaći u vozilu jer se ranije vozio tim vozilom, i da je koristio pušku (tokom suđenja je utvrđeno da su Mandićevi tragovi pronađeni na jednoj od dvije puške pronađene u vozilu, na onoj iz koje Jovanović nije ubijen) kada su pucali na Čemovskom polju.

Druga zabilješka koja ukazuje na Vuka Vulevića kao izvršioca ubistva

Nema dovoljno informacija o tome da li je Više tužilaštvo ispitalo navode službenika SDB Vasilija Mijovića da je o sadržini zabilješke obavijestio svoje pretpostavljene i ako jeste sa kojim ishodom, niti su dostupne informacije o tome da je tužilaštvo pretražilo arhiv MUP-a sa ciljem utvrđivanja da li je zabilješka evidentirana (kako tvrdi Mijović) ili nije (kako tvrdi MUP). Takođe, protiv Mijovića nije pokrenut postupak u slučaju da je lažno prijavio postojanje zabilješke. Tužilaštvo je očigledno preduzelo neke radnje, na osnovu kojih je zaključeno da nijesu utvrđene nove činjenice i okolnosti koje bi bile od značaja za rasvjetljavanje ubistva.

⁷⁵ Uprava policije, akt br.051/06-4797 od 9.2.2006.

⁷⁶ Krivična prijava od 18.2.2015.

⁷⁷ Viši sud je tokom poslednjeg (trećeg) prvostepenog suđenja Mandiću, odbio predlog odbrane da se sasluša Đ.I. uz obrazloženje da „saslušanje predloženog svjedoka nakon jedanaest godina od izvršenja krivičnog djela sigurno bitno ne bi doprinijelo boljem razrješenju predmetne krivične stvari...“, presuda Višeg suda, K.br. 127/14, str. 105-106.

U aprilu 2011. godine, *Dan* je objavio drugu službenu zabilješku koju je 30. maja 2004. navodno sačinio bivši specijalni savjetnik pomoćnika ministra unutrašnjih poslova i tadašnjeg šefa SDB Duška Markovića, Vasilije Mijović, u kojoj se navodi izjava svjedoka, takođe bivšeg službenika SDB-a, da je on sa terase svog stana u noći kada se ubistvo dogodilo vidio kako iz automobila izlaze Vuk Vulević i Damir Mandić.⁷⁸ Prema toj zabilješci, svjedok iz straha za bezbjednost svoje porodice nije smio da prijavi svoja saznanja: „Nijesam lud, da mi pobiju djecu, znaš li ti ko je Vuk Vulević i Damir Mandić. Oni su Službini ljudi, zvijeri. Znaš li da je Vuk ubio u po dana, u Ulici slobode, Belog Raspopovića 2000. godine,⁷⁹ i to je vidio Ranko Krivokapić,⁸⁰ pa nije prijavio. Pa na istom mjestu, 2001. Miška Krstovića.⁸¹ To svako zna. Niko im ništa ne može. Što će mi to?“⁸² Mijović je potvrdio autentičnost zabilješke i izjavio da je o zabilješci obavijestio pretpostavljene.⁸³

Ko je Vasilije Mijović?

Vasilije Mijović je bivši pripadnik Jedinice za specijalne operacije (JSO) Srbije. Bio je savjetnik ministra unutrašnjih poslova Vukašina Maraša za obuku rezervne policije MUP-a RCG. Kasnije postaje specijalni savjetnik Duška Markovića u SDB-u. Osuđen je 2003. godine na tri godine zatvora zbog učešća u saobraćajnoj nesreći. Javnosti je poznat po aferi „Mašan“, kao glavni organizator snimanja i javnog objavljivanja snimka na kojem su prikazana dvojica aktivista DPS-a kako ubjeđuju Mašana Buškovića da, u zamjenu za oproštaj duga za struju glasa za nezavisnost Crne Gore na referendumu.⁸⁴ Nakon optužbe da je tajno postavio kamere i snimao aktiviste DPS-a i Mašana Buškovića, osuđen je na tri mjeseca zatvorske kazne.⁸⁵ Mijović je nekoliko mjeseci prije afere „Mašan“ otpušten iz MUP-a Crne Gore. Tadašnji direktor Uprave policije Veselin Veljović je protiv njega podnio krivičnu prijavu jer je navodno falsifikovao diplomu Pravnog fakulteta.⁸⁶ Ubrzo poslije ovog događaja Mijović napušta Crnu Goru i prelazi u Beograd. Mijović ponovo dopijeva pod pažnju javnosti 2011. godine kada se u javnosti pojavila službena zabilješka, čiji je, kako tvrdi, autor. Trenutno vodi sudski spor protiv ANB-a (nekadašnja SDB) sa zahtijevom da bude vraćen na posao sa kojega je otpušten 2006.⁸⁷

Tadašnji ministar pravde Duško Marković je izjavio da nikada nije vidio ovakvu zabilješku, da je prvi put primio od redakcije *Dana*, nakon čega je dostavio tužilaštvu⁸⁸, te da službena zabilješka Vasilija Mijovića ne postoji u dokumentacionom fondu SDB-a, niti je zavedena u djelovodniku SDB za 2004. godinu. Ministarstvo unutrašnjih poslova je odbacilo mogućnost da se radi o autentičnom dokumentu iz kabineta ministra uz tvrdnju da im zabilješka, u formi u kojoj je objavljena, nikada nije dostavljena.⁸⁹

⁷⁸ „Svjedok vidio Vulevića kako izlazi iz „golfa ubice“, *Dan*, 16. 4.2011.

⁷⁹ Funkcioner Državne bezbjednosti Crne Gore Darko Raspopović Beli, ubijen je u januaru 2001, ubistvo nerasvijetljeno.

⁸⁰ Predsjednik Socijaldemokratske partije i predsjednik Skupštine Crne Gore.

⁸¹ Privatni preduzetnik, ubijen u aprilu 2001, ubistvo nerasvijetljeno.

⁸² „Ne smijem da svjedočim, Vuka je SDB zaštitila kada je ubio Belog“, *Dan*, 17.4.2011.

⁸³ „Svjedok vidio Vulevića kako izlazi iz „golfa ubice“, *Dan*, 16. 4.2011.

⁸⁴ "Zečanski Big Brother", *Vreme*, 30.03.2006, <http://www.vreme.com/cms/view.php?id=448150>

⁸⁵ "Mijović pušten iz zatvora u Spužu", *Blic*, 22.01.2012., <http://www.blic.rs/vesti/hronika/mijovic-pusten-iz-zatvora-u-spuzu/jfmb5qz>

⁸⁶ "Mijović: U DB sam radio po preporuci", *Vijesti*, 30.05.2014., <http://www.vijesti.me/vijesti/mijovic-u-db-u-sam-radio-po-preporuci-213788>

⁸⁷ "Sudjenje povodom tužbe protiv ANB: Mijović odsutan, nastavak 25. maja", *Vijesti*, 15.4.2016. Tekst dostupan na: <http://www.vijesti.me/vijesti/sudjenje-povodom-tuzbe-protiv-anb-mijovic-odsutan-nastavak-25-maja-883877>.

⁸⁸ „Marković zabilješku prosljedio tužilaštvu“, *Dan*, 30.4.2011.

⁸⁹ Odgovor MUP-a glasi: „Ni u tadašnjem, a ni u postojećem Ministarstvu unutrašnjih poslova ni jedan dokument nije evidentiran pod ovako struktuiranim trocifrenim djelovodnim brojem, niti je ovo uopšte djelovodni broj MUP-a. Drugo, štambilj sa skeniranog dokumenta koji je objavljen u vašim novinama, apsolutno nije autentičan štambilju kabineta MUP-a, koji je od 2000. do 2007. godine bio u upotrebi na svim aktima kabineta ministra, tim više što je na štambilju koji je vidljiv u vašem tekstu, ne postoje dva bitna detalja kojima se dokazuje da se radi o štambilju kabineta ministra unutrašnjih poslova. Treće, sam datum na pravougaonom štambilju kabineta potpuno je drugačije struktuiran u odnosu na ovaj koji ste objavili, a što je moguće provjeriti i utvrditi uvidom u knjigu evidencije otisnutih štambilja i pečata koji su bili u upotrebi u tom periodu i koji se čuvaju u našoj arhivi.“ Više detalja u „Ne smijem da svjedočim, Vuka je SDB zaštitila kada je ubio Belog“, *Dan*, 17.4.2015.

Kako je tužilaštvo pokrenulo postupak ovim povodom, saslušan je svjedok iz zabilješke, koji je negirao da je navedenu izjavu dao Vasiliju Mijoviću, te da se tog datuma, kad je zabilješka navodno sačinjena, nalazio u Beogradu. U odgovoru VDT-a, koji je *Akcija za ljudska prava* primila u martu 2012. godine, se navodi: „Provjere u vezi sa navodima ovog svjedoka su u toku, premda su do sada preduzete radnje pokazale da iskaz ovog svjedoka nije potvrđen od strane lica na koja se svjedok pozvao kao na izvor njegovih saznanja.“⁹⁰ Kako se kasnije ispostavilo provjerom Mijovićevih navoda nijesu utvrđene nove činjenice i okolnosti koje bi bile od značaja za rasvjetljavanje ubistva Duška Jovanovića.

Prilikom saslušavanja Mijović je ponovio navode iz zabilješke i rekao da Duško Marković pokušava da ga ubije, i da je, početkom aprila 2010. godine poslao i ubice da ga učukaju, što je Marković odbacio kao izmišljotinu.⁹¹ Početkom avgusta 2011. godine, tri mjeseca pošto je *Dan* objavio zabilješku, u Beogradu je pucano u vozilo kojim je upravljao Mijović. Nije poznato ko je počinilac ni da li je hitac slučajno ili namjerno ispaljen u Mijovićevo vozilo.⁹² Godinu dana ranije, Mijović je prijavio da su u Beogradu na njega pucali upravo Vuk Vulević i još jedan mladić.⁹³ Državno tužilaštvo je interesovalo i od koga su i na koji način glavni i odgovorni urednik *Dana* Mladen Milutinović i novinar Mitar Rakčević dobili službenu zabilješku koju je povodom ubistva glavnog urednika *Dana* sačinio Mijović.⁹⁴ U informaciji koju je u aprilu 2015. godine tužiteljka Vesna Jovićević dostavila VDT-u, navodi se da su saslušani Mijović i svjedok kojega je u zabilješci pomenuo, glavni urednik *Dana* Mladen Milutinović i novinar Mitar Rakčević, kao i da je izvršen izviđaj na licu mjesta u stanu svjedoka kojega je Mijović naveo, ali da „nijesu utvrđene nove činjenice i okolnosti koje bi bile od značaja za rasvjetljavanje predmetnog događaja“.

Saslušani Vuk Vulević i Armin Muša Osmangić 2014. godine – treća zabilješka?

Iako je *Dan* 25. aprila 2014. godine objavio informaciju da su saslušani Vuk Vulević i Armin Muša Osmangić pošto je tužilaštvo došlo do informacije da, povodom Mandićevog saslušanja postoji još jedna službena zabilješka u kojoj se pominju njih dvojica, te da je tužilaštvo tražilo od MUP-a da im dostavi i tu (drugu) zabilješku, kao i obrazloženje zašto obje zabilješke povodom Mandićevog iskaza nijesu tretirane prilikom sudskog postupka...⁹⁵ Više tužilaštvo je saopštilo da ne raspolaže podacima o postojanju treće službene zabilješke, niti su sa tim u vezi saslušavani Vuk Vulević i Armin Osmangić.⁹⁶

⁹⁰ Detaljnije vidjeti na: http://www.hraction.org/wp-content/uploads/Odgovori_VDT-a.pdf.

⁹¹ „Mijović: Duško šalje ubice da me učukaju Marković: Vaso ponovo izmišlja“, *Dan*, 02.6.2011.

⁹² „Svatovi“ pucali na Mijovića“, *Dan*, 9.8.2011.

⁹³ „Vaso Mijović namjestio aferu „Brajušković“, *Dnevne novine*, 2.10.2013.

⁹⁴ „Tužioca zanima porijeklo, a ne sadržina zabilješke“, *Dan*, 8.7.2011.

⁹⁵ „Danu je iz tužilaštva rečeno da se istraga sporovodi opsežno, a sprovede se dokazi koji su u sudskom postupku sprovedeni, ali se provjeravaju i neke nove informacije. - Tokom saslušanja aktera istrage došli smo do saznanja da o saslušanju osuđenog Damira Mandića postoje dvije službene zabilješke koje nijesu sprovedene kao dokaz pred sudom, pa smo od MUP-a zahtijevali da nam ih dostavi-saopšteno je „Danu“ iz Vrhovnog državnog tužilaštva. Oni navode da je jednu od te dvije zabilješke objavio dnevni list „Dan“, prošle godine, a da od MUP-a očekuju da im dostavi i drugu i objašnjenje zbog čega ti dokazi nijesu tretirani prilikom sudskog postupka protiv Mandića... - Više tužilaštvo neće odustati dok ne utvrdi identitet svih koji su učestvovali u ubistvu Duška Jovanovića. Do sada je saslušano nekoliko desetina svjedoka, među kojima su policijski službenici koji su bili na uviđaju, oni koji su učestvovali u istrazi, njihove starješine, sudija za istrage, sudija koji je vodio sudski postupak, nekoliko državnih tužilaca i njihovi zamjenici – rečeno je iz tužilaštva... Ključnu ulogu u nedavno objavljenom prekrivičnom postupku, kako dodaju iz tužilaštva, imali su članovi Odbora za bezbjednost koji su na prethodno održanoj sjednici, na kojoj je tema bila rasvjetljavanje napada na novinare, akcenat stavili na istragu o ubistvu Duška Jovanovića“, objavljeno u tekstu „Pronađena nova zabilješka o ubistvu Duška Jovanovića“, *Dan*, 25.4.2014.

⁹⁶ Informacija Višeg tužilaštva br. 110/14 od 25.5.2016.

SUĐENJE DAMIRU MANDIĆU

Damiru Mandiću, jedinom optuženom u vezi ubistva Jovanovića u svojstvu saizvršioca, suđeno je tri puta, u maratonskom sudskom postupku koji je započet 2004. godine a pravosnažno okončan po drugi put jedanaest godina kasnije, u martu 2016. godine.

Prvom prvostepenom presudom Višeg suda u Podgorici, 27. decembra 2006, Mandić je zbog nedostatka dokaza oslobođen optužbe da je kao saizvršilac učestvovao u ubistvu.⁹⁷ Nakon što je tužilaštvo izjavilo žalbu 12. marta 2007, Apelacioni sud Crne Gore je 26. februara 2008. godine ukinuo prvostepenu presudu i vratio predmet na ponovno suđenje. Pred novim sudijom, Mandić je u ponovljenom postupku osuđen 27. aprila 2009. na maksimalnih 30 godina zatvora⁹⁸, da bi mu 4. decembra 2009. Apelacioni sud smanjio kaznu na 18, odnosno 19 godina, čime je presuda postala pravosnažna.⁹⁹ Ovu presudu je ukinuo Ustavni sud zbog kršenja prava na pravično suđenje, pa je Mandiću suđeno i treći put. Na kraju ponovljenog suđenja, 2016. godine je ponovo pravosnažno osuđen na 19 godina zatvora.¹⁰⁰

Mandić je od početka krivično gonjen, optužen i tri puta osuđen za krivično djelo Teško ubistvo više lica u pokušaju iz čl. 144, tačke 8 KZ¹⁰¹ kao saučesnik nepoznatih lica. Policija u krivičnoj prijavi, a onda i državni tužilac opredijelili su se da kvalifikacijom Teško ubistvo više lica u pokušaju istovremeno obuhvate i ubistvo Jovanovića i ranjavanje njegovog tjelohranitelja Milorada Mirovića.¹⁰² Međutim, ovakva kvalifikacija je izazvala oštre kritike advokata oštećenih, koji su smatrali da se blažom kvalifikacijom djela "u pokušaju" Mandiću namjerno neopravdano izlazi u susret, jer je Jovanović ubijen, dok je samo ubistvo njegovog tjelohranitelja ostalo u pokušaju.¹⁰³

Upravo zbog takve kvalifikacije ukupnog djela kao pokušaja, Apelacioni sud je morao da smanji maksimalnu kaznu od 30 godina zatvora, koja je Mandiću prvobitno određena, jer za pokušaj tog krivičnog djela po zakonu nije bilo moguće odrediti najveću kaznu.¹⁰⁴

Ostalo je nejasno zašto se tužilac opredjelio da djelo kvalifikuje kao Teško ubistvo više lica u pokušaju iz tačke 8 čl. 144 KZ, a ne kao svršeno djelo iz tačke 3 istog člana, koja glasi: "ko drugog liši života i pri

⁹⁷ Predsjednik sudskog vijeća bio je Radovan Mandić, koji je naknadno napustio sudstvo i sada je advokat u Podgorici.

⁹⁸ Presuda Višeg suda u Podgorici K.br.109/08. Predsjednik vijeća je bio Lazar Aković, koji je sada advokat u Podgorici.

⁹⁹ Presuda Apelacionog suda KŽ. 828/2009. Mandić je osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora od 19 godina, jer je pored kazne za Teško ubistvo Jovanovića i njegovog tjelohranitelja u pokušaju od 18 godina prethodno osuđen i na kaznu od dvije godine zatvora za krivično djelo otmica.

¹⁰⁰ Presuda Višeg suda u Podgorici, K.br. 127/14 od 22.10.2015.

¹⁰¹ "(8) ko sa umišljajem liši života više lica, a ne radi se o ubistvu na mah, ubistvu djeteta pri porođaju ili lišenju života iz samilosti..."

¹⁰² Optužnicu je zastupala tada zamjenica Višeg državnog tužioca Ljiljana Klikovac, a Vrhovni državni tužilac je tada bila Vesna Medenica, koja je od 2008. na funkciji predsjednice Vrhovnog suda Crne Gore.

¹⁰³ Vidjeti tekstove Dana iz 2004. i 2005: „Božović: Istraga čuti o izvršiocima”, „Advokati traže promjenu optužnice protiv Damira Mandića”, „Mandiću suditi za ubistvo, a ne za pokušaj”, „Optužnica trgovina režima sa Mandićem – tužilaštvo pokušava da ublaži zločin”, „Knežević: Optužnica je još jedna u nizu lakrdija”.

¹⁰⁴ Presuda Apelacionog suda KŽ 828/2009, str. 10: „Kod činjenice da je optuženi izvršio kriv.djelo teško ubistvo u pokušaju iz čl. 144, tač. 8 u vezi čl. 20 KZ za koje je djelo i osuđen, to je ovaj sud imajući u vidu odredbu čl. 35. st. 2 tač. 3 KZ, da se za pokušaj kriv.djela ne može izreći kazna na koju je optuženi pobijanom presudom osuđen, to je ovaj sud uvažavajući žalbu optuženog i njegovih branilaca i po službenoj dužnosti preinačio prvostepenu presudu i to samo u dijelu odluke o kazni, tako što je optuženom za predmetno kriv.djelo utvrdio kaznu zatvora u trajanju od 18 (osamnaest) godina pri čemu je respektovao sve one okolnosti koje je prvostepeni sud utvrdio i cijenio a koje su bile od značaja za visinu kazne, pa je našao da je ova kazna adekvatna stepenu društvene opasnosti kriv.djela u pitanju i krivičnoj odgovornosti optuženog kao saizvršioca.” (Na kaznu od 18 godina Mandiću je dodato i godinu dana kazne za krivično djelo Otmica, koje je izvršio 2002).

tom sa umišljajem dovede u opasnost život još nekog lica”, imajući u vidu da je Mandić bio i optužen i osuđen, prema tekstu pravosnažne presude, upravo zato što je zajedno sa drugima sa umišljajem lišio života Jovanovića i pucao na njegovog tjelohranitelja u namjeri da i njega liši života.¹⁰⁵

Nikada nije utvrđeno da je Mandić pucao i neposredno ubio Duška Jovanovića, ali je u drugom ponovljenom postupku, za razliku od prvog, stav i Višeg i Apelacionog suda bio da je on dokazano učestvovao u kupovini vozila i nabavci oružja kojim je Jovanović ubijen, kao i da se kritične večeri zajedno sa još nekim nepoznatim osobama nalazio u vozilu „Golf 3“ iz kojeg je pucano.¹⁰⁶ Zaključeno je da je Mandić svojim učešćem u kupovini vozila i nabavci oružja, kao i prisutvom u vozilu kritične večeri, „značajno i odlučno“ doprinio izvršenju djela.¹⁰⁷

Na osnovu Mandićeve ustavne žalbe podnijete u novembru 2010. godine, Ustavni sud je skoro četiri godine kasnije, 23. jula 2014, ukinuo pravosnažnu presudu zbog povrede prava na pravično suđenje i naložio novo suđenje. Ustavni sud je našao da Mandiću nije bila omogućena procesna ravnopravnost u dokaznom postupku, jer mu nije bio dostavljen cjelokupni ekspertski izvještaj Saveznog kriminalističkog ureda u Visbadenu, već samo mišljenje, tj. zaključci.¹⁰⁸ Zaključeno je da, iako je to i izričito zahtijevao, Mandić nije imao priliku da provjeri nalaz i ispita vještaka na okolnosti na koje je dao mišljenje. Konačno, nije imao mogućnost ni da utiče na način vještačenja, koji bi, eventualno, bio u korist odbrane, jer mu naredba o vještačenju, tj. dopuni vještačenja, nije bila dostavljena.

Treće suđenje pred Višim sudom počelo je 20. oktobra 2014. i trajalo do 22. oktobra 2015, kada je sud Mandića proglasio krivim za k.d. Teško ubistvo u pokušaju i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od 19 godina. Apelacioni sud je 2. marta 2016. odbio žalbu optuženog i potvrdio presudu Višeg suda.¹⁰⁹

Viši sud je utvrdio, a Apelacioni potvrdio da je Mandićev mobilni telefon korišćen prilikom kupovine vozila "Golf 3" iz koga je pucano na Jovanovića i njegovog tjelohranitelja; da se na oružju pronađenom u tom "Golfu 3" nalaze Mandićevi biološki tragovi; da se na limenci "Red-bula" nađenoj u blizini vozila iz koga je izvršen atentat takođe nalaze biološki tragovi optuženog Mandića; da 27.05.2004. od oko 23,00 h pa do posle ponoći, tj. u kritično vrijeme ubistva optuženi nije ostvarivao telefonsku komunikaciju; da se optuženi nije nalazio na mjestima na kojima je u svojoj odbrani govorio da se nalazio u noći ubistva; da se oko sat vremena nakon izvršenog ubistva nalazio na lokaciji gdje su kasnije pronađeni vozilo "Golf 3" i limenka s njegovim tragovima; da je na paspulima lijevog i desnog rukava njegove dukserice utvrđeno prisustvo barutnih čestica koje su podudarne sa barutnim česticama u čaurama pronađenim na mjestu ubistva, te da je alibi optuženog svojim iskazom u prethodnom postupku osporila svjedok B. M.¹¹⁰

Druga i treća osuđujuća presuda su utemeljene na istim (opisanim) dokazima, dok je prva presuda kojom je Mandić bio oslobođen obrazložena time da sudu nijesu bili prezentovani pouzdani dokazi da je on bio u automobilu iz kojeg je Jovanović ubijen, kao i da su očevici na suđenju tvrdili da je u vrijeme zločina bio u diskoteci.

Apelacioni sud je potvrđujući treću prvostepenu presudu posebno naveo da je „prvostepeni sud u

¹⁰⁵ Presuda Višeg suda u Podgorici, K.br. 127/14 od 22.10.2015, str. 1-2: "...u namjeri da se liši života iz iste puške ispaljeno više projektila u pravcu oštećenog Mirović Milorada, koji se nalazio u svom parkiranoj vozilu ... za kojeg su znali da obezbjeđuje oštećenog Jovanovića..."

¹⁰⁶ Presude Višeg suda u Podgorici K.br. 109/08 i Apelacionog suda Kž 828/2009. U prvoj presudi od 27. decembra 2006, sudija Višeg suda u Podgorici, Radovan Mandić, zaključio je da dokazi nijesu dovoljni da bi se sa sigurnošću utvrdilo da je optuženi Mandić učestvovao u kupovini vozila, kao ni da se nalazio u vozilu "Golf 3" u vrijeme ubistva.

¹⁰⁷ Presuda Apelacionog suda, Kž 828/2009, strana 9.

¹⁰⁸ UŽ-III, br. 387-10 od 23. jula 2014.

¹⁰⁹ Presuda Apelacionog suda, Kž 8/2016.

¹¹⁰ Presuda Apelacionog suda, Kž 8/2016.

ponovnom postupku omogućio optuženom M. D. i njegovim braniocima da se suoče sa kompletnim nalazima i mišljenjima, te da im je dao priliku da neposredno ispituju vještake, na okolnosti na koje su dali svoja mišljenja, kako je to bilo navedeno i Odlukom Ustavnog suda Crne Gore”.¹¹¹

Mandićevi branioci su u žalbi tvrdili, pored ostalog, da je sud svoje zaključke na kojima je zasnovao osuđujuću presudu utemeljio na nedovoljnim dokazima, konkretno:

1. da je Mandić kupio “Golf 3”,
2. da je nabavio pušku,
3. da je ostavio biološki trag na limenci „Red bul“ (koja je pronađena u blizini parkiranog vozila iz kojega je pucano),
4. da je njegov alibi opovrgnut.

Kupovina vozila

Mandić nije osporavao da je bio vlasnik SIM kartice sa koje je ugovorena kupovina vozila „Golf 3“, iz koga je ubijen Jovanović, ali je tokom postupka tvrdio da je više osoba imalo pristup toj kartici. Sud je ispitivao ovu tvrdnju, i nije je prihvatio jer nije utvrdio vezu između lica na koja je Mandić ukazivao (da su koristila SIM karticu) i radnje - kupovine vozila.

Prema policijskoj zabilješci, Mandić je naveo da je početkom februara 2004. Vuku Vuleviću dao na korišćenje navedenu karticu, sa koje je Vulević ugovorio kupovinu „Golf 3“. Tada je navodno i izjavio da će se njegovi tragovi pronaći u „Golfu 3“ jer se ranije vozio tim vozilom, i da je koristio pušku kada su pucali na Čemovskom polju.

Biološki tragovi na jednoj od dvije puške pronađene u vozilu

U „Golfu 3“ su pronađene dvije puške, od kojih je iz jedne Jovanović ubijen. Tokom suđenja je utvrđeno da se na jednoj od te dvije puške, iz koje Jovanović nije ubijen, nalaze „kontaktni tragovi od najmanje dva lica, i da se optuženi ne može isključiti kao jedan od izazivača tragova“. Mandićeva odbrana je zastupala tezu da su ovi tragovi podmetnuti, što je sud isključio kao mogućnost.

Limenka „Red bula“

Jedan od posrednih dokaza na osnovu kojih je Mandić osuđen je i limenka pića „Red-bull“. Naime, limenku je (zajedno sa ostacima pistaća) u blizini vozila „Golf 3“ koje je korišćeno prilikom ubistva pronašao tadašnji šef Odjeljenja za suzbijanje krvnih i seksualnih delikata Mijomir Bulatović, koji je po nalogu (tadašnjeg) načelnika Milana Tomića 30.5.2004. krenuo da obavi razgovor sa dva građanina u vezi sa Jovanovićevim ubistvom. Radi pripreme za razgovor krenuo je da obiđe teren na kojem je vozilo pronađeno, kada je „krećući se polako vozilom u pravcu buleva Nemanjina obala, na travnjaku vidio da se nešto bijeli i da se radi o plastičnoj kesi bijele boje, zbog čega je zaustavio vozilo i prišao mjestu gdje se nalazila ova kesa koja je bila svezana na vrhu.“¹¹² Mandić je u odbrani tvrdio da su u vozilu njegovog brata (kojim je išao na sjever) ostali pistaći i limenka od „Red bula“, jer su on i Leon Drešaj tokom puta svratili na jednu pumpu gdje su kupili limenku i pistaće, a da je policija izuzela ove predmete i kasnije mu ih podmetnula.¹¹³

Upada u oči činjenica da je Milan Tomić, uprkos prvoj reakciji istražnog sudije da kesa za njega ne

¹¹¹ Isto.

¹¹² Presuda Višeg suda, K.br. 127/14, str. 30.

¹¹³ presuda Višeg suda, K.br. 127/14, str. 6.

predstavlja dokaz jer je to mogao da baci bilo ko“, dao instrukciju: „da se kesa svakako izuzme sa lica mjesta jer kasnije može služiti u operativne svrhe.“¹¹⁴.

Treba napomenuti i da je, povodom pronalaska vozila (29.5.2004), istražni sudija izašao na lice mjesta u 20.30h i vršio uviđaj do 23.45h¹¹⁵ (dakle više od tri sata), ali da tom prilikom limenka (i ostaci pistaća) nijesu pronađeni. Podsjećamo da su navedeni predmeti pronađeni samo dan kasnije (30.5.2004) „u blizini mjesta pronalaska“¹¹⁶ vozila. U presudi se navodi da je, povodom pronalaska vozila, sačinjena fotodokumentacija koja sadrži fotografije na kojima su prikazani: „širi i bliži izgled lica mjesta pronalaska predmetnog vozila“¹¹⁷, ali se ne navodi da su limenka i pistaći prikazani na tim fotografijama (kako bi bilo logično imajući u vidu da su pronađeni u blizini vozila).

Mandićevo prisustvo u „Golfu 3“ kritične večeri

Posredno se dokazuje i da je Mandić kritične večeri bio u „Golfu 3“.

Vještačena su vlakna izuzeta iz unutrašnjosti „Golfa 3“, i 838 vlakana izuzetih iz odjeće Damira Mandića. Nakon „poređenja samo je pet primjeraka vlakana pokazalo podudarnost sa odjećom optuženog i to sa jednom majicom crvene boje i jednim džemperom crveno-bijele boje.“¹¹⁸ Sud dalje navodi da: „bez obzira što se po vještaku mora isključiti direktan kontakt vještačenog tekstila sa sjedištem predmetnog vozila, ova činjenica sama po sebi ne znači da optuženi, kritičnom prilikom nije bio u vozilu „Golf 3“, jer je do prenošenja ovih pet vlakana moglo doći preko drugog komada odjeće koji je optuženi imao na sebi... kod nesporne činjenice da je odjeća oduzeta prilikom pretresa kuće optuženog, pa je samim tim logično prenošenje vlakana sa jednog komada odjeće optuženog na drugi prilikom promjene garderobe.“¹¹⁹

Ključni dokaz na kojem sud temelji zaključak da se Mandić u vrijeme ubistva nalazio u vozilu je nalaz vještaka prema kojem su na paspulima rukava dukserice koja je izuzeta iz njegove kuće izolovane dvije barutne čestice koje se podudaraju sa česticama čaura od projektila i malim brojem čestica koje su izolovane na dijelu vrata ispod prozora vozila „Golf 3“. Mali broj izolovanih čestica u okolnostima kada je iz vozila ispaljeno 16 projektila, na koji je ukazala Mandićeva odbrana, Viši sud objašnjava zaključkom da se: „najveći broj barutnih čestica najvjerovatnije zadržao na licu koje je pucalo i koje se nalazilo na mjestu suvozača, i koje je samim tim svojim tijelom ograničavalo raspršivanje istih, kao i mogućnost da se ovako mali broj barutnih čestica može objasniti time da je oružje držano van vozila, kako se to navodi u nalazu vještaka iz Visbadena, kada se radi o čaurama koje su pronađene van vozila.“¹²⁰

Opovrgnut alibi

Uvjerljivije djeluju razlozi koji su opredijelili Viši, odnosno Apelacioni sud prilikom donošenja zaključka o Mandićevom kretanju i alibiju kritične večeri. Između ostalog, sud nije povjerovao prodavačici koja je na glavnom pretresu izmijenila iskaz tvrdeći da ne zna da li je optuženi neposredno prije ubistva

¹¹⁴ Presuda Višeg suda, K.br. 127/14, str. 31. Kesa sa limenkom i ostacima pistaća su ipak uvršteni u dokazni materijal, jer: „tadašnji istražni sudija Višeg suda u Podgorici, koji nije izlazio na lice mjesta, ali nije ni izdao nalog da se ti predmeti ne izuzimaju, sa kojih razloga su kasnije uvršteni u dokazni materijal koji je kasnije poslat na vještačenje u Visbaden...“, presuda Višeg suda, K.br. 127/14, str. 106.

¹¹⁵ Informacija Višeg državnog tužilaštva Tu. br. 253/15 od 27.4.2015.

¹¹⁶ Presuda Višeg suda, K. br. 127/14, str. 82.

¹¹⁷ Presuda Višeg suda, K. br. 127/14, str. 59.

¹¹⁸ Presuda Višeg suda, K. br. 127/14, str. 86.

¹¹⁹ Isto.

¹²⁰ Presuda Višeg suda, K. br. 127/14, str. 82.

dolazio u prodavnicu u kojoj je radila, jer je u prethodnom postupku (kada joj je sjećanje bilo svježije) opovrgla Mandićev navod da je u to vrijeme bio u prodavnici. Takođe, vještačenjem listinga je zaključeno da se Mandić nije nalazio na onim mjestima koja je naveo u svojoj odbrani.¹²¹

PREPORUKE

Predlažemo da se angažuje inostrani stručnjak za krivične istrage, koji bi s distance sagledao sve što je u preduzeto u istrazi ubistva Duška Jovanovića i koji bi dao preporuke za njeno dalje vođenje.

Takva jedna sveobuhvatna analiza dosadašnje istrage bi, pored ostalog, trebalo da pokaže:

1. da li je adekvatno istraženo ko je sve prijetio Dušku Jovanoviću?
2. Šta je urađeno da bi se on zaštitio od prijetnji i potencijalnog napada, npr. da li je praćen i u vrijeme ubistva?
3. Koje su sve mjere preduzete da bi se uvjerljivo odgovorilo na pitanje da li je Služba državne bezbjednosti vodila Jovanovićev dosije i da li ga je pratila?
4. Da li je Ljubiša Buha-Čume ispitan u okviru istrage ubistva Jovanovića, s obzirom na to da ga je Jovanović prijavio zbog prijetnji? Zašto je Buhu naoružavao MUP (kako je kasnije, tokom suđenja utvrđeno)?
5. Koje su mjere preduzete da bi se uvjerljivo ispitalo da li su Mandić, Vuk Vulević i Armin Muša Osmanagić (poslednja dvojica su u prvim danima nakon ubistva javno označeni kao izvršioci - za šta kasnije nije bilo dokaza) bili saradnici tadašnje Službe državne bezbjednosti?
6. Da li je prilikom privođenja osumnjičenih neposredno nakon ubistva svima urađen test "parafinske rukavice" i sa kakvim rezultatom?

¹²¹Presuda Apelacionog suda, Kž 8/2016: "Odbrana optuženog o njegovom kretanju kritične večeri, opovrgnuta je vještačenjem listinga. Analizom listinga za broj telefona optuženog te brojeva telefona D. L. i M. N., nesumnjivo proizilazi da se optuženi nije nalazio na onim mjestima na kojima je ukazivao u svojoj odbrani. Očigledno je nesaglasnost u izjavama optuženog i svjedoka M. N. oko bitne činjenice vezane za njihov susret. Naime, optuženi u svojoj odbrani ne pominje da se susreo sa M. u ul. Jola Piletića 27.05.2004.godine oko 23,30 časova, dok je ovaj svjedok uporan u tvrdnji da je došlo do ovog susreta, pa se postavlja pitanje vjerodostojnosti iskaza ovog svjedoka, jer zašto bi optuženi bitnu činjenicu za svoj alibi - susret u 23,30 časova prećutao, a saopštio spornu činjenicu da je oko 23,15 časova bio u radnji "L.". Svjedok B. M., prilikom saslušanja u prethodnom postupku kada joj je sjećanje bilo prirodno svježije opovrgla je odbranu optuženog da se optuženi dana 27.05.2004.godine, oko 23,15 časova nalazio u radnji "L." gdje je ona zaposelna. Istina, na glavnom pretresu je izmijenila svoj iskaz tvrdeći da ne zna da li je ili nije optuženi dolazio u radnju, pa je prvostepeni sud i po ocjeni ovog suda s pravom ovakav njen iskaz kojeg je dala na glavnom pretresu odbacio kao sračunat da se pomogne optuženom. Iz sadržine nalaza i mišljenja vještaka za telekomunikacije, prvostepeni sud je takođe pravilno utvrdio da je mobilni telefon optuženog dana 27.05.2004.godine, u periodu od 22 časa, 54 minuta i 07 sekundi, do 00 časova, 7 minuta, 42 sekunde, nije imao registrovanih poziva. Vještak nije mogao da se decidno izjasni da li je u ovom vremenu telefon optuženog bio isključen. Međutim, kada se dovede u vezu činjenica da u označenom periodu optuženi nije imao registrovanih poziva, sa činjenicom vremena izvršenja krivičnog djela, i sa činjenicom da je istog dana od 9,00 časova, 53 minuta i 44 sekunde, do 22 časa, 54 minuta i 07 sekundi, dakle, za oko 13 časova optuženi imao ukupno 75 dolaznih i odlaznih poziva i nakon ponoći od 00,00 časova, 7 minuta i 42 sekunde do 01,00 čas, 18 minuta i 40 sekundi, dakle, za oko 1 čas i 10 minuta još 19 dolaznih i odlaznih poziva, logičan je zaključak da je telefon optuženog iz njemu samo poznatih razloga u kritično vrijeme bio isključen.

7. Zašto se odugovlačilo sa potrebnim vještačenjem DNK-a (u odnosu na Vulevića i Osmanagića)?
8. Zašto se oklijevalo da se sasluša svjedok koji je prije godinu dana saopštio da ima saznanja povodom ubistva?
9. Zašto u zvaničnim spisima predmeta nema službenih policijskih zabilješki (iako je utvrđeno da je najmanje jedna sačinjena)? Kolika je težina ovih propusta i ko je za njih odgovoran?
10. Zašto nije sačinjen fotorobot lica koje je kupilo vozilo iz kojega je Jovanović ubijen?
11. Zašto nije ispitan komšija zatamnivača stakla na vozilu iz kojega je Jovanović ubijen, koji je razgovarao sa kupcem vozila?
12. Da li su ispitane sve primjedbe oštećene porodice Jovanović na vođenje istrage? Oni su još 2004. godine tvrdili da uviđaj neposredno posle ubistva nije profesionalno sproveden, da je blokada grada neopravdano kasnila, da su prepravljani zapisi sa video kamere postavljene na zgradi preko puta mjesta ubistva, da zastupnici oštećenih nijesu prisustvovali saslušanju svjedoka, da nijesu uvaženi njihovi predlozi da se otvori dosije Duška Jovanovića u Službi državne bezbjednosti i provjeri da li je praćen u vrijeme ubistva, da se istraži navodno priznanje okrivljenog Mandića istražnom sudiji da je radio za MUP, da se istraži porijeklo sudskih spisa iz Hrvatske nađenih u kolima Mandića, kao i sveska njegovih dužnika o dugovima navodno velike vrijednosti; da se saslušaju svi koji su tužili Jovanovića i Dan, itd.